

törens ledning de åligganden, som uppdragas åt dem, samt vikariera för honom, när han är frånvarande från London. Öfverinspektörerna leda och kontrollera, hvar inom sin krets, inspektörer, assistenter och intygs-läkare men kunna äfven praktiskt ingripa i inspektionsarbetet. De afgifva årliga redogörelser för inspektionsverksamheten, hvilka redogörelser inflyta i chef-inspektörens årsberättelse öfver fabriksinspektionen. Distriktsinspektörerna jämte under deras ledning stående inspektörer och assistenter hafva att utöfva den omedelbara tillsynen i allmänhet. Assistenternas uppsikt synes förnämligast afse handverksmässiga arbetsställen. På uppmaning skola de åtfölja inspektörerna vid inspektion af fabriksmässiga arbetsställen. Utom förut nämnda inspektörer synas äfven förekomma inspektörer med mer tillfälliga uppdrag. Sådana inspektörer skola lämna distriktsinspektören en förteckning öfver de arbetsställen, de funnit anledning besöka, jämte uppgift å iakttagna missförhållanden och meddelade anvisningar.

De vid fabriksinspektionens centralmyndighet fästade medicinska inspektörerna hafva att leda undersökningar rörande arbetets sundhet och säkerhet samt att tillhandagå inspektionspersonalen med råd och upplysningar i frågor af medicinsk natur. Vidare utöfva de uppsikt öfver intygs-läkarne, särskildt med hänsyn till dessas skyldigheter enligt specialförfattningarna för farliga yrken, samla anmälningar angående fall af mjältbrand (anthrax) och förgiftning af bly, fosfor, arsenik eller kvicksilfver samt uppträda, efter anmodan af chef-inspektören, såsom sakkunniga i rättegångar rörande skyddslagstiftningen. De medicinska inspektörerna göra besök å arbetsställen och andra platser, som beröras af nämnda lagstiftning, samt hålla öfverläggningar med inspektionstjänstemän, intygs-läkare, lokala hälsovårdsmyndigheter m. fl. Öfver sina besök och därvid gjorda iakttagelser och meddelade anvisningar skola de lämna distriktsinspektören underrättelse. De väcka ej själfva åtal, såvidt ej chef-inspektören befallt det, utan öfverlämna åt distriktsinspektören att vidtaga sådan åtgärd. För de förhållanden, som beröra de medicinska inspektörernas verksamhet, afgifves en årlig redogörelse, hvilken införes i fabriksinspektionens förutnämnda årsberättelse.

Intygs-läkarne hufvudsakliga uppgifter bestå i att undersöka barn och unga personer med hänsyn till deras lämplighet för fabriks- eller i vissa fall handverksarbete samt att företaga undersökning och till vederbörande inspektör afgifva berättelse angående olycksfall i arbete. Dessutom åligger det dessa läkare att undersöka och inberätta fall af bly-, fosfor-, arsenik- eller kvicksilfverförgiftning eller af mjältbrand samt att utföra sådana besiktningar, som anbefallas i specialförfattningarna för farliga yrken. Där intygs-läkare ej finnes, tillkommer det vederbörande distriktsläkare enligt fattigvårdslagen att fullgöra de åligganden, som eljest tillhöra intygs-läkaren. — Hvarje praktiserande läkare är för öfrigt skyldig att göra anmälan om sjukdomsfall, som han tror vara att hänföra till mjältbrand eller till förgiftning af bly, fosfor, arsenik eller kvicksilfver och som han anser föranledt

af arbetet i en fabrik eller verkstad. För hvarje sådan anmälan är han berättigad till en ersättning af 2 $\frac{1}{2}$ shilling, under det försummelse af anmälningskyldigheten är belagd med böter.

Inspektören för farliga yrken torde hafva till åliggande att leda och kontrollera inspektionen af sådana arbetsställen, för hvilka statssekreteraren med anledning af arbetets farlighet funnit sig föranlåten utfärda specialförfattningar. Antalet arbetsställen, underkastade sådana författningar, uppgifves för 1906 till 15,466.

Den kvinnliga fabriksinspektionen bildar, såsom förut nämnts, en särskild afdelning under ledning af en kvinnlig öfverinspektör. Början till denna afdelning gjordes 1893 med två inspektörer. År 1902 uppgick antalet kvinnliga inspektörer, öfverinspektören inberäknad, till 8, år 1905 till 10 samt upptagas för det år, som börjar med den 1 oktober 1908, till 18. De kvinnliga inspektörerna besöka arbetsställen, där vuxna eller minderåriga kvinnliga arbetare användas, och vaka öfver skyddslagstiftningens efterlefnad i afseende å dessa arbetare. Iakttaga de därvid missförhållanden, som ej angå deras utan de manliga inspektörernas uppsikt, hafva de att anteckna missförhållandet och underrätta vederbörande inspektör därom. Alla frågor om farliga och oskyddade maskinella anordningar skola de hänskjuta till distriktsinspektören. Utom denna så att säga allmänna tillsyn öfver de kvinnliga arbetarnes användande kunna de kvinnliga inspektörerna tilldelas vissa arbetsställen, med hänsyn till hvilka de då hafva att svara för skyddslagstiftningens tillämpning i alla afseenden, undantagandes farliga maskiners inskyddande. Genom öfverenskommelse med distriktsinspektören synes dock den kvinnliga inspektören jämväl kunna för vissa fall öfvertaga tillsynen å farliga maskiner.

Vid utöfvande af tillsyn å arbetsställen, som det eljest tillhör distriktsinspektören att öfvervaka, bör den kvinnliga inspektören söka att samverka med denne. Hon bör sålunda på förhand underrätta distriktsinspektören om tiden för sitt besök inom distriktet och hvilka platser, hon ämnar besöka, samt anordna en öfverläggning med honom. Efter fullbordad inspektion skall hon lämna honom förteckning öfver besökta arbetsställen jämte uppgift å iakttagna missförhållanden och meddelade anvisningar. Innan kvinnlig inspektör gör formlig framställning till hälsöfvermyndighet eller meddelar anvisning, som skulle medföra ändring af byggnad, bör hon i regel underrätta distriktsinspektören om den tillämnade åtgärden och under skälig tid afvakta hans yttrande. Om han i sådant fall framställer förslag, som hon ej kan gilla, bör hon hänskjuta saken till den kvinnliga öfverinspektören. Öfver frågor om åtal skall äfven distriktsinspektören lämnas tillfälle att yttra sig. Kvinnlig inspektör bör underrätta distriktsinspektören om resultatet af vidtagna laga åtgärder och om afstående från tillämnade dylika åtgärder. Hon äger att taga del af registren i hvarje distrikt.

Den kvinnliga öfverinspektören synes i afseende å området för den kvinnliga inspektionens särskilda uppgifter intaga ungefär samma ledande och kontrollerande

ställning som de manliga öfverinspektörerna. Frågor om åtal bör hon dock underställa chef-inspektören.

De kvinnliga inspektörerna, som med några få undantag bo i London, äro i regel ej tilldelade vissa distrikt utan torde hafva inspektionsverksamheten sig emellan fördelad efter yrken.

Den kvinnliga inspektionsverksamheten har i England tillvunnit sig mycket erkännande. Särskildt lär den anses nära nog outhärlig för öfvervakande af det industriella hemarbetet.

Aspiranter till anställning vid fabriksinspektionen, hvilka kunna anses kvalificerade därför, uppföras å en lista och få sedan, när någon tjänst blir ledig, efter en förberedelsestid af 6 till 8 veckor i täflan med några andra aspiranter underställa sig en examen. Denna lär för assistenttjänst afse rätt- och välskrifning, engelsk uppsatsskrifning (förmåga att skriva en enkel och begriplig rapport till en förman), aritmetik samt elementär kunskap i skyddslagstiftningen. Programmet för inspektörs-examen upptager: 1) engelsk uppsatsskrifning, 2) aritmetik, 3) industriell hygien, 4) skyddslagstiftning, 5) elementär fysik och mekanik, 6) den industriella och sociala lagstiftningens historia i det förenade konungariket, 7) kemi och 8) maskinlära. Manliga aspiranter undergå pröfning i de fem förra och ett af de tre senare ämnena, kvinnliga kandidater i de fyra förra och ett af 5:te, 6:te eller 7:de ämnena. Åldersgränserna vid examenstillfället äro för assistentaspiranter 21 och 40 år, för manliga inspektörsaspiranter 21 och 30 år, hvilken senare gräns dock höjes till 38 år för aspirant, som före 30-årsåldern tjänstgjort som assistent eller som under minst 7 år varit anställd i industriellt yrke, samt för kvinnliga inspektörsaspiranter 21 och 40 år. Efter två års tjänstgöring såsom inspektör följer en ny examen i arbetarlagstiftning och hygien. Samtliga tjänster tillsättas af statssekreteraren. Vid 65 års ålder afgå tjänstemännen i regel med pension. De kvinnliga inspektörerna skola lämna tjänsten vid inträde i äktenskap.

Ehuru fordringarna i assistentexamen äro mycket måttliga, lära arbetare ej ofta söka anställning som assistenter. Arbetare uppgifvas emellertid hafva utnämnts t. o. m. till inspektörer, förmodligen med befrielse från examen. Beträffande nyttan och lämpligheten af att anställa arbetare uti inspektionskåren lära för öfrigt meningarna bland sakkunniga i England vara ganska delade. Från somliga håll göres bl. a. gällande, att arbetarne skulle visa större förtroende och meddelsamhet mot personer, som ej tillhöra deras egen klass.

Befordran inom inspektionskåren äger ej rum efter tjänsteår, utan skall »godt uppförande och verksam tjänstgöring» vara afgörande härvidlag. Assistenten synas utan examen kunna befordras till inspektörer, men dylik befordran torde ej utgöra regel.

Aflöningarna uppgå till, för chef-inspektören 1,200,*¹) den ene vice chef-

¹) Den nuvarande chef-inspektören åtnjuter därtill ett personligt lönetillägg af 300 £.

inspektören 800—900, den andre 750—850, den ene medicinska inspektören 600—800, den andre 500—700, den elektriska inspektören 500—700, manliga öfverinspektörer 600—750, manliga inspektörer af 1:sta kl. 300—550, d:o af 2:dra kl. 200—300, den kvinnliga öfverinspektören 400—550, kvinnliga inspektörer af 1:sta kl. 300—400, d:o af 2:dra kl. 200—300, assistenter af 1:sta kl. 150—200, d:o af 2:dra kl. 110—150, allt i pund. Löneförhöjningarna inträda successivt med belopp af 10—25 £, allt efter grundlönens storlek. Fem manliga och en kvinnlig inspektör, hvilka tjänstgöra som ett slags ställföreträdare för öfverinspektörerna, uppbära ett lönetillägg af 50 £. Dessutom förekomma en del tillägg till kontorsomkostnader och skrifbiträde äfvensom 20 £ åt hvar och en af assistenterna i London.

Rätten till rese- och traktamentsersättning utgör föremål för mycket utförliga bestämmelser. Reseersättning utgår i regel efter den verkliga kostnaden. Traktamentsersättningen per dygn torde beräknas till, för chef-inspektören 21, vice chef-inspektören och manliga öfverinspektörer 20, den kvinnliga öfverinspektören och samtliga inspektörer 15 samt assistenter 10 shillings. För dag, då frånvaron från hemmet dock måste räcka minst 10 timmar, får beräknas ersättning med en tredjedel af nyssangifna traktamentsersättning per dygn. Inspektionstjänstemännen skola vid sina förut berörda veckorapporter öfver sin verksamhet foga detaljerade redogörelser för sina resor och kostnaderna därför äfvensom uppgifter å öfriga kostnader i och för tjänsten, alla kostnader så vidt möjligt bestyrkta medelst verifikationer. För hvarje månad skola dessutom aflämnas mer summariska redogörelser för här berörda kostnader. Hela anslaget till rese- och traktamentsersättningar uppgår till 15,500 £.

Godtgörelsen åt intygläkarne utgår i form af arfvode för verkställda för rättningar.

På fabriksinspektionens stat upptages jämväl en post om 3,500 £ till omkostnader för åtal, förhör och andra dylika legala åtgärder samt 900 £ till oberäknade utgifter. Hela statförslaget för räkenskapsåret 1908—1909 slutar på en summa af 94,509 £.

Finland.

Central myndighet för frågor rörande skyddslagstiftningen utgör industristyrelsen, som sorterar under handels- och industriexpeditionen i senatens ekonomidepartement.

Tillsynen öfver ifrågakvarande lagstiftnings efterlefnad utöfvas, enligt en förordning af den 12 mars 1909, af fem manliga och två biträdande, kvinnliga yrkesinspektörer. Förutom af förordningen angående skydd för arbetare i de industriella yrkena den 15 april 1889 och kungörelsen med närmare föreskrifter för denna förordnings tillämpning den 21 december samma år bestämmes inspektörernas

verksamhet af två instruktioner, den ena af den 21 december 1889 för de manliga och den andra af den 19 mars 1903 för den då tillsatta, första kvinnliga inspektören. De fem manliga inspektörerna äro tilldelade hvar sitt distrikt. Af de kvinnliga inspektörerna skall den ena vara bosatt i Helsingfors och biträda tre af de manliga yrkesinspektörerna, under det den andra skall bo i Viborg och biträda de två öfriga.

Inspektörerna äro bl. a. ålagda att söka bilägga tvistigheter mellan yrkesidkare och deras arbetare, att göra sig underrättade om sjukkassor och andra dylika understödsinrättningar samt att främja sådana inrättningars uppkomst och förkofran. De böra vidare uppmärksamma arbetarnes sedliga förhållanden, särskildt vid anläggningar med både manliga och kvinnliga arbetare, och de åtgärder, som där så erfordras, kunde vara ägnade att åstadkomma förbättring i dessa förhållanden. Enligt en kungörelse den 18 februari 1897 om tillämpningen af förordningen den 5 december 1895 angående arbetsgifvares ansvarighet för kroppsskada, som drabbar arbetare, har dessutom inspektörerna att öfvervaka fullgörandet af arbetsgifvares i nämnda förordning föreskrifna försäkringsskyldighet.

Om för bedömande af ett visst fall inspektör ej finner tillräcklig vägledning i författningarna eller honom meddelade föreskrifter, äger han att hänskjuta frågan till industristyrelsen, som efter företagen undersökning meddelar beslut. Inspektörerna, hvilka äro berättigade att i och för sin tjänst påkalla bistånd af en del offentliga institutioner och funktionärer, synas i viss mån kunna öfverflytta inspektionsverksamheten på dessa. Sålunda medgifver § 18 af förut berörda förordning angående skydd för arbetare i de industriella yrkena inspektörerna att utöfva inspektion öfver handtverkerierna genom förmedling af hälsovårds- och kommunalnämnderna. Enligt § 9 i instruktionen den 21 december 1889 äga inspektörerna vidare att med yrkesföreningarnas fullmäktige öfverlägga och öfverenskomma om tillsyn öfver handtverkslärlingarnes sysselsättning och behandling m. m. Dessa bestämmelser lära gifvit upphof åt en verklig kommunal inspektion i flertalet städer, hvilken inspektion i Helsingfors och Tammerfors utöfvas af särskilda handtverkeriinspektörer och eljest af hälsovårdsnämnderna. För det fall att inspektör i någon fråga af sanitär art behöfver annat biträde, än som kan påräknas af hälsovårdsnämnden och vederbörande tjänsteläkare, har han rätt att hos industristyrelsen göra framställning om utverkande af medicinalstyrelsens förordnande för sakkunnig läkare att lämna honom bistånd.

Frågan om kvinnlig yrkesinspektion väcktes egentligen år 1902, då tre kvinno-föreningar hos senaten gjorde framställning om anordnande af sådan inspektion. Öfver denna framställning afgaf industristyrelsen, efter yrkesinspektörernas hörande, ett utlåtande, hvori styrelsen afstyrkte tillsättande af själfständiga kvinnliga inspektörer men förordade temporärt anställande hos förutvarande inspektörer af kvinnliga kansli-biträden, hvilka jämväl skulle kunna användas till förrättande af inspektioner. Senaten beslöt emellertid den 19 mars 1903 att tillsätta en biträdande kvinnlig yrkes-

inspektör för en tid af tre år, räknadt från den 1 januari samma år. Den 1 juni 1908 erhöll den kvinnliga yrkesinspektören en assistent och genom förut berörda förordning den 12 mars 1909 ersattes assistenten med en ny kvinnlig, biträdande yrkesinspektör.

Bland de kvinnliga inspektörernas särskilda uppgifter må anföras följande: Det åligger dem att tillvarata de kvinnliga och minderåriga arbetarnes intressen, att vaka öfver dessa arbetares sedliga och sanitära förhållanden samt att verka för höjande af deras bildning och lefnadsvillkor. De kvinnliga inspektörerna äga dock endast att uppträda såsom rådgifvande och skola samarbeta med de manliga inspektörerna, till hvilka de böra anmäla iakttagna missförhållanden, som påkalla särskild åtgärd från yrkesinspektionens sida. De skola genomgå arbetsgifvarnes förteckningar öfver minderåriga arbetare, undersöka arten af dessa arbetares sysselsättning, uppmärksamma deras hälsotillstånd samt se till, att de regelbundet besöka folk- och yrkesskolor. Med hänsyn till de kvinnliga arbetarne hafva de särskildt att söka åstadkomma förbättring af bostads- och kostförhållanden samt att verka för inrättande af hälso-, sjukvårds och spisanstalter äfvensom hjälp- och sparkassor.

De manliga inspektörerna, som böra »innehafva allmän och teknisk bildning samt kännedom om landets industriella förhållanden», uppbära i årligt arvode jämte ålderstillägg 6,000—7,000 mark, hvartill för den i Helsingfors bosatte kommer 1,000 mark i dyrortstillägg. För de kvinnliga inspektörerna föreskrifves examen vid polytekniskt institut eller universitet eller afgangsbetyg från högre kvinnligt läroverk samt någon tids arbete i industriell näring. Af de nuvarande kvinnliga yrkesinspektörerna var den ena förut folkskolelärarinna, den andra ingenjör. Deras arvode är bestämdt till 3,600 mark om året jämte två ålderstillägg à 300 mark; för den i Helsingfors bosatta tillkommer därjämte 600 mark i dyrortstillägg. Inspektörerna, såväl de manliga som de kvinnliga, åtnjuta under tjänsteresor ett dagtraktamente af 10 mark. Till anskaffande af facklitteratur och andra expenser äro med redovisningsskyldighet åt hvar och en af inspektörerna anslagna 500 mark. Ej blott de manliga utan äfven de kvinnliga yrkesinspektörerna äga rätt till pension.

Ett förslag till förordning angående yrkesinspektionen, framställt i kejsarlig proposition till 1909 års landtdag, upptager bl. a. anställande af en öfverinspektör, såsom chef för yrkesinspektionen, samt arbetarassistenter.

Frankrike.

Uti ministère du travail et de la prévoyance sociale (arbetsministeriet) finnes en särskild byrå för ärenden angående arbetsinspektionen.

Enligt ett dekret af den 3 april 1909 utgöres arbetsinspektionens personal af 11 divisionsinspektörer samt 110 manliga och 18 kvinnliga departementsinspektörer.

Divisionsinspektörerna öfvervaka och leda de dem underordnade departementsinspektörerna, förmedla förbindelsen mellan dessa och ministeriet eller commission supérieure du travail (se nedan), förrätta inspektion i mer ömtåliga fall m. m. Inspektionsverksamheten är såväl ganska omfattande som mångsidig. Den sträcker sig sålunda till alla företag, oafsedt storleken, för industri — med undantag af bergshandtering — handel, lastning och lossning, hvilka icke äro rena familjeföretag, samt afser, förutom de mer vanliga uppgifterna, tillsyn å efterlefnaden af lagstiftning rörande veckohvila, vuxna mäns dagliga arbetstid, användandet af barn i ambulerande yrken, sittplatser åt kvinnlig butikpersonal, af arbetsgifvarne upplätta sofflokaler för arbetarne samt premiering af silkesspånad.

De kvinnliga inspektörerna äro stationerade i Paris, till ett antal af 14, och i fem andra större städer. De öfvervaka sådana arbetsställen med kvinnlig personal, där mekanisk drifkraft ej användes.

I mån af behof utaf arbetskrafter anordnas täflingar för inträde i inspektörskåren. För rätt till deltagande i dessa täflingar fordras bl. a. en ålder af 26—35 år. Hvilka som skola få deltaga i hvarje täflan bestämmes med ledning af vissa handlingar, som skola ingifvas af de inträdessökande. De till täflan antagna undergå såväl skriftliga som muntliga pröfningar i skyddslagstiftning, industriell hälsovårdslära och mekanik. I den muntliga examen ingår äfven elementär straffrätt med hänsyn till förseelserna mot skyddslagstiftningen. De kvinnliga inträdessökandena äro dock befriade från pröfning i mekanik. För att möjliggöra att äfven arbetare skola kunna bestå dessa täflingar skall bl. a. vid pröfningarna i hälsovårdslära och mekanik i främsta rummet fästas afseende vid de praktiska kunskaperna. Bland pröfningsnämndens ledamöter finnes en arbetare. De som med framgång bestått täflingarna, utnämnas till inspecteurs stagiaires och torde efter ett års profjtjänstgöring i regel snart nog blifva befordrade till departementsinspektörer.

Befordringarna inom inspektörskåren äro underkastade noggranna regler och äga rum efter en befordringslista, som upprättas för hvar år efter förslag af en särskild befordringskommission, hvari bl. a. sitta några arbetarrepresentanter. Departementsinspektörerna äro fördelade på fem klasser med en aflöning af 3,000—5,000 fr. Divisionsinspektörerna upptagas under tre klasser med en aflöning af 6,000—8,000 fr. Dessa inspektörer äro dessutom tillerkända bidrag till kontorsomkostnader med 1,500—2,200 fr. Förut berörda inspecteurs stagiaires åtnjuta 2,400 fr. i årsarfvode. Samtliga inspektörer äro berättigade till en traktamentsersättning af 15 fr. per dygn, för såvidt de intagit »sina två måltider» och tillbragt natten utom sin bostad. I annat fall delas traktamentsersättningen i tre delar å 5 fr. för vardera måltiden och för nattlogis. För hvarje inspektör synes vara fastställt ett visst maximibelopp af 150—3,000 fr. till resekostnader, däri inberäknadt traktamentsersättning, Vissa inspektörer åtnjuta dessutom ett bestämdt

årligt anslag af 100—750 fr. till färdkostnader i de städer med omgifningar, där de äro stationerade.

I ändamål att ytterligare underlätta inträdet i inspektörskåren för arbetare framställde det ständiga utskottet af conseil supérieur du travail (se nedan!) år 1906 ett förslag om dubbla täflingar, af hvilka det ena slaget skulle hafva en mer teknisk karaktär och vara afsedt för kandidater med större allmänbildning, under det att det andra slaget företrädesvis skulle lägga an på de praktiska kunskaperna och vara tillgängligt endast för personer med tio års industriell verksamhet, hvaraf minst tre år såsom arbetare. Från de senare täflingarna skulle personer med utbildning vid högskolor och vissa andra läroverk vara uteslutna. De som genomgått de sistnämnda täflingarna, skulle ej förordnas till tjänstgöring inom distrikt, där de utöfvat sitt yrke under de senaste fem åren.

Såsom förut antyds, utöfva ej arbetsinspektörerna tillsyn i grufvor eller stenbrott, utan öfvervakas dessa arbetsställen af bergsstatens tjänstemän jämte grufarbetarnes delegerade. Bergsstatens tjänstemän sortera eljest under ministeriet för allmänna arbeten m. m. men lyda i afseende arbetarlagstiftningens tillämpning under här ofvan först nämnda ministerium samt uppgå till ett betydande antal, fördelat på ett flertal slag af tjänster och grader. Deras hufvudsakliga uppgifter torde emellertid ligga på andra områden än förevarande skyddslagstiftnings. Grufarbetarnes delegerade, om hvilka bestämmelser gifvas i en lag den 8 juli 1890, ändrad bl. a. genom en lag den 9 maj 1905, hafva till åliggande att vaka öfver arbetets säkerhet och att, när olycksfall inträffat, undersöka de förhållanden, hvarunder det samma ägt rum. Området för den delegerades uppsikt, som fastställes af vederbörande prefekt, är inskränkt till ett sådant antal schakt, gångar och andra arbetsplatser, tillhörande samma driftsidkare, som kan noggrannt genomgås på sex dagar. Den delegerade jämte suppleant för honom väljas af de arbetare, som äro sysselsatta under jord inom uppsiktsområdet. För val, valrätt och valbarhet gälla ganska utförliga bestämmelser. I afseende å valbarhet föreskrifves bl. a., att kandidaten skall hafva uppnått 25 år äfvensom i regel att han skall hafva arbetat under jord minst fem år samt uti ifrågavarande eller något till detsamma gränsande och samma driftsidkare tillhörande uppsiktsområde under minst två år. Mandatet afser en tid af tre år. Den delegerade bör besöka alla schakt, gångar och andra arbetsplatser inom sitt område två gånger i månaden. Han skall ofördröjligen begifva sig till plats, där allvarligare olycksfall inträffat eller där något tilldragit sig, som hotar arbetarnes säkerhet. I dessa fall skall han omedelbart underrätta driftsidkaren om hvad som passerat. Uti ett register, som förvaras på arbetsstället, antecknar den delegerade sina anmärkningar jämte tiderna för besökets början och slut samt den därvid följda marschrutan. Driftsidkaren kan sedan, om han så önskar, anteckna sina förklaringar och påståenden i afsende å nyssnämnda anmärkningar. Afskrifter af dessa

anteckningar tillställas prefekten, som meddelar dem till vederbörande bergsstatstjänstemän. De delegerade skola beledsaga bergsstatstjänstemännen, när dessa så begära. Godtgörelse till de delegerade utgår af statsmedel samt beräknas på visst sätt efter antalet förrättningsdagar och ett af prefekten fastställt dagarfvode.

Under arbetsministeriet sortera, utom förut behandlade uppsiktsorgan, följande institutioner med uppgifter berörande skyddslagstiftningen:

Commission supérieure du travail dans l'industrie. Denna kommission, som upprättats genom lagen angående minderårigas och kvinnors arbete i industriella anläggningar den 2 november 1892, består af två senatorer och två deputerade, valda af sina kolleger, samt fem ledamöter, utsedda af republikens president för en tid af fyra år. Kommissionen biträdes af en utaf arbetsministern antagen sekreterare. Kommissionen har till uppgift att vaka öfver nyssnämnda lags enhetliga och påpassliga tillämpning, att afgifva utlåtanden öfver ifrågasatta kompletterande författningar och i allmänhet öfver frågor af intresse för de arbetare, lagen afser, samt att bestämma kompetensvillkoren för de olika inspektörstjänsterna och programmen för täflingarna för inträde i inspektörskåren. Kommissionens ordförande afgifver hvarje år till republikens president en allmän berättelse öfver arbetsinspektionens verkningar och andra förhållanden, som stå i samband med genomförandet af här ifrågasvarande lag. Ledamöterna uppbära ej arfvode, men kommissionens sekreterare är aflönad.

Commission d'hygiène industrielle, som upprättats genom en kungörelse af den 11 december 1900, har att, i den mån förhållandena så erfordra, uppgöra förslag till hygieniska författningar och särskildt sådana, afsedda för vissa industrigrenar eller vissa arbetssätt. Kommissionen är, enligt Almanach national för 1906—07, försedd med ordförande och vice ordförande samt har 25 ledamöter och 6 sekreterare. Vid utarbetande af författningar för särskilda industrigrenar eller arbetssätt adjungeras med kommissionen fyra ledamöter, utsedda af arbetsministern med hänsyn till deras speciella sakkunskap i den föreliggande frågan.

Conseil supérieur du travail. Detta råds verksamhet är ej såsom de två närmast förut afhandlade institutionernas inskränkt till skyddslagstiftningen utan rådet behandlar allehanda frågor rörande arbetarlagstiftningen samt anses utöfva ett betydande inflytande. Rådets nuvarande organisation bestämmes af ett dekret den 14 mars 1903, ändradt den 27 januari och 4 augusti 1904 samt den 24 juni 1907. Såsom ordförande tjänstgör arbetsministern. Rådet utser dessutom inom sig två vice-ordförande. Rådet, hvars ledamotsantal uppgår till 67, är sammansatt af 19 arbetsgifvarrepresentanter, utsedda inom lika många skilda yrkesgrupper af ledamöterna i handelskamrarna och chambres consultatives des arts et manufactures, 8 arbetsgifvarledamöter i conseils de prud'hommes, 19 arbetarrepresentanter, valda inom olika yrkesgrupper af arbetarsyndikaten, 8 arbetarledamöter i conseils de prud'hommes, 3 senatorer och 5 deputerade, valda af senaten, resp.

deputerade-kammaren, en ledamot af handelskammaren i Paris, utsedd af denna kammare, en ledamot af arbetsbörsernas förbundskommitté, utsedd af till förbundet anslutna arbetsbörsor, en ledamot, vald af vissa i ministeriell kungörelse angifna arbetarförbund för produktiv verksamhet, samt två ledamöter, utsedda af arbetsministern bland ledamöterna af Institut de France och professorerna vid universitetet i Paris. Cheferna för arbetsministeriets direction du travail och dess direction de l'assurance et de la prévoyance sociale eller vid förfall för dem sous-cheferna för dessa afdelningar äga, för att biträda eller representera ministern, tillträde till rådets sammanträden och deltaga i dess öfverläggningar men ej i dess beslut. Dessutom äger hvar och en af de öfriga ministrarna utse en »tjänstchef» att deltaga i öfverläggningar, som särskildt beröra hans departement. Arbetsministern utser inom sitt departement tre sekreterare och lika många biträdande sekreterare åt rådet. Valen af de olika kategorierna af ledamöter äro underkastade omständliga regler och gälla i regel för en tid af tre år. Rådet utser inom sig 7 arbetsgifvare, 7 arbetare, en senator och en deputerad, hvilka ledamöter, jämte de tre representanterna för handelskammaren i Paris, arbetarförbunden för produktiv verksamhet och arbetsbörsorna bilda ett permanent utskott, hos hvilket rådets verksamhet synes vara koncentrerad. De ledamöter, som äro utsedda af arbetarsyndikaten och conseils de prud'hommes uppbära dagtraktamente af 10 eller 12 fr. jämte reseersättning under rådets sammanträden samt en jeton å 5 fr. för hvarje bevistad sammankomst af det permanenta utskottet å tid, då rådet ej är samladt.

Lagen angående minderårigas och kvinnors arbete i industriella anläggningar den 2 november 1892, som, på sätt förut angifvits, påbjöd upprättande af commission supérieure du travail dans l'industrie, ålade därjämte generalråden att inom hvarje departement inrätta dels en eller flera kommissioner med uppgift att till ministern och nyssnämnda commission supérieure afgifva berättelser öfver lagens tillämpning och påpeka önskvärda lagändringar, dels comités de patronage, hvilka skulle verka för skyddande af lärlingar och barn, använda inom industrien, samt för främjandet af deras yrkesutbildning. Nu berörda institutioner synas emellertid ej hafva nått någon högre grad af utveckling eller betydelse.

Slutligen torde måhända här böra omnämnas de lokala conseils du travail, hvilka dock hafva sin hufvudsakliga verksamhet förlagd till andra områden af den sociala lagstiftningen än förevarande skyddslagstiftning. Dessa råd, som enligt dekret den 17 september 1900 och den 2 januari 1901 böra upprättas i alla industri-distrikt, där de med säkerhet kunna förväntas blifva till nytta, äro fördelade på sektioner för samma eller likartade yrken och hafva ett lika antal arbetsgifvar- och arbetarledamöter, utsedda af vissa yrkessammanslutningar. Det åligger bl. a. dessa råd att biträda vid undersökningar, anbefalda efter framställning af conseil supérieur du travail, samt att till ministern afgifva berättelser öfver tillämpningen af lagar och författningar, som reglera arbetet, samt föreslå behöfliga ändringar i sådana lagar.

Nederländerna.

Högsta ledningen af arbetsinspektionen tillkommer »arbetsafdelningen» i departementet för landtbruk, industri och handel. Arbetsinspektionens organisation och verksamhet regleras hufvudsakligen af en kungörelse den 24 april 1903, ändrad den 14 april och 24 december 1906.

Landet är deladt i 9 inspektionsdistrikt med hvar sin arbetsinspektör. Inspektörerna biträdas af manliga och kvinnliga assistenter och uppsiktsmän. För 1908 upptagas*) 9 assistenter, af hvilka 3 äro kvinnor, samt 17 uppsiktsmän, hvaraf 2 kvinnliga. Assistenter och uppsiktsmän äro fördelade ganska ojämnt på de skilda distrikten. Från 1905 har antalet uppsiktsmän ökats från 10 till 17, hvaremot assistenternas antal minskats med en. Inspektören leder och öfvervakar assistenters och uppsiktsmäns verksamhet, och dessa skola muntligen eller skriftligen lämna inspektören de upplysningar, han kan begära.

De kvinnliga inspektionsfunktionärerna lära företrädesvis öfvervaka arbetsställen, hvarest endast kvinnliga arbetare sysselsättas.

Vid sidan af inspektörerna äro ställda en inspektionsläkare (medisch-adviser) och en elektrotekniker, hvilka hafva att i samförstånd med vederbörande inspektörer öfvervaka, den förre arbetets hygieniska förhållanden, den senare elektriska apparater och ledningar.

Inspektörerna, läkaren och elektroteknikern äro bl. a. ålagda att söka så mycket som möjligt förlika lagens fordringar med intressena hos alla dem, hvilka äro intresserade i arbetet, samt att i fall af tvekan om en bestämmelses innebörd inhämta vederbörande ministers mening i frågan. Inspektörerna skola afhålla sig från att fastslå allmänna bestämmelser genom reglementen, instruktioner eller cirkulär och böra ej heller blanda sig i stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare, för såvidt de ej bemyndigats därtill af ministern.

Inspektörerna böra söka enas om en likformig lagtillämpning och äga för detta ändamål att sammanträda till gemensamma öfverläggningar, hvartill de äfven kunna inkallas af ministern. Vid angivelse till åtal skola inspektörerna till ministern insända ett utdrag af det protokoll, som de upprättat beträffande förseelsen. Andra inspektionsfunktionärer hafva att i motsvarande fall insända protokollsutdraget till vederbörande inspektör, som sedan öfverlämnar det till ministern.

Vid tillsynen i afseende å skyddslagstiftningens icke tekniska bestämmelser skola statens och de lokala polismyndigheterna medverka.

I årsaföning uppbära inspektörerna 3,000—4,000, assistenterna 1,500—

*) I Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden.

2,500, uppsiktsmännen 1,200—1,800, läkaren 4,500 och elektroteknikern 2,500 floriner, allt enligt budgetförslaget för år 1906. Samma förslag upptager dessutom i arfvoden åt kontorspersonalen, 7 »byråchefer», 2 första och 16 andra bokhållare, ett belopp af 21,300 samt till rese-, traktaments-, undersöknings- m. fl. kostnader 38,000 floriner. Sammanlagda anslagsbeloppet för arbetsinspektionen angifves till 137,900 floriner.

Någon rådgifvande institution med särskild uppgift att behandla frågor rörande skyddslagstiftningen torde ej finnas, men de lokala arbetskamrarna, hvilkas verksamhet regleras af en lag den 2 maj 1897, hafva bl. a. i uppdrag att afgifva yttranden i alla frågor, som röra arbetet.

Norge.

Fabrik tillsynslagen anförror högsta inseendet öfver lagens efterlefnad åt vederbörande regeringsdepartement, som f. n. utgöres af departementet för handel, sjöfart och industri. Frågor rörande skyddslagstiftningen äro tilldelade departementets socialkontor.

Inspektionsverksamheten upprätthålles nu dels af två fabriksinspektörer med sex assistenter, dels af lokala tillsynsmyndigheter (de stedlige Tilsyn).

Den nya fabrik tillsynslagen, som träder i kraft den 1 januari 1910, föreskrifver i afseende å de förra inspektionsorganen två eller flera fabriksinspektörer, hvaraf en kvinnlig, samt nödigt antal assistenter, af hvilka minst en skall vara kvinna.

Bergverksarbete skall, med undantag af däri använda maskiner, öfvervakas af bergämbetsmännen. För visst eller vissa tillfällen kan departementet låta en eller flera af detsamma därtill antagna män företaga inspektioner.

Af fabriksinspektörerna är den ene bosatt i Kristiania och har sig anförtrodt det söndenfjeldska fabriksdistriktet. Den andre inspektören bor i Bergen och är tilldelad det vestländska och nordenfjeldska distriktet. Under den förre inspektören sortera fyra, under den senare två assistenter. Desse äro hufvudsakligen sysselsatta med ångpannekontrollen men skola äfven biträda inspektörerna med tillsynen i allmänhet, hvartill de emellertid ej lära få mycken tid öfrig. De torde i regel hafva teknisk elementarbildning. Inspektörernas verksamhet bestämmes närmare i en instruktion af den 1 juli 1893. För assistenterna gäller en instruktion af den 24 februari 1896. Aflöning med ålderstillägg uppgår för inspektörerna till 4,000—5,000 kr., för assistenterna till 2,000—2,600 kr. Såväl inspektörer som assistenter anställas med 6 månaders uppsägning, och skall vid antagande af de manliga inspektörerna särskildt beaktas »att de äro i besittning af teknisk insikt».

Lokal tillsyn skall enligt fabriktillsynslagen anordnas i hvarje kommun, där det finnes företag, som falla under denna lag. År 1905 torde sådan tillsyn förekommit i omkring 400 kommuner.

Enligt den nya fabriktillsynslagen skall den lokala tillsynsmyndigheten bestå af minst fyra ledamöter, bland hvilka skall finnas en läkare samt minst en kvinna och en arbetare. En af ledamöterna bör hafva någon kunskap om maskiner och deras användning. Tillsynsmyndighetens ledamöter väljas af kommunalstyrelsen, som samtidigt skall utse ett mot ledamöterna svarande antal suppleanter, bland hvilka skall vara minst en kvinna och en arbetare samt såvidt möjligt en läkare. Senast 14 dagar före valet bör kommunalstyrelsens ordförande uppfordra arbetarne vid sådana företag inom kommunen, hvilka äro underkastade lagen, att sammanträda och föreslå den eller de arbetare, som de önska få invalda i tillsynsmyndigheten. Mandatet gäller för en tid af tre år. Den som fungerat såsom ledamot under tre år, är, med undantag för tjänsteläkare, under de närmast följande tre åren ej skyldig att ånyo mottaga sådant uppdrag.

Tillsynsmyndigheten skall genom personligt besök af en eller flera af sina ledamöter minst en gång hvar halfår oanmäld inspektera hvarje inom kommunen beläget företag, hvarå lagen äger tillämpning. Iakttagna olagligheter skola inberättas till myndighetens ordförande och af denne inrapporteras till vederbörande fabriksinspektör. Beslutande rätt, som kan tillkomma tillsynsmyndigheten, utöfvas vid sammanträde, som skall vara besökt af minst tre ledamöter eller, om ledamotsantalet uppgår till sex eller därutöver, af minst $\frac{2}{3}$ af ledamöterna. Myndigheten kan dock uppdraga åt sin ordförande att i trängande fall meddela provisorisk dispens, intill dess myndigheten sammanträder.

Mellan den lokala tillsynen samt fabriksinspektörerna och bergämbetsmännen skall samverkan i största möjliga utsträckning äga rum. Närmare bestämmelser angående den lokala tillsynens befogenheter, samverkan med nu nämnda funktionärer samt verksamhet och arbetsordning meddelas, efter arbetsrådets hörande, af konungen.

Godtgörelsen åt den lokala tillsynens utöfvare lär hafva ställt sig ganska olika uti skilda kommuner men torde i regel varit obetydlig eller ingen. I Kristiania, där tillsynen utöfvats af 6 personer, har ordföranden årligen uppburit 3,000 kr., hvaraf han dock skulle bestrida kontorsomkostnader och arfvode åt sekreterarbiträde, samt öfriga ledamöter 1,000 kr. hvar. I somliga kommuner åter lär det till och med hafva mött svårighet för tillsynsmyndigheten att få ersättning för skrifmateriel. Omkostnaderna för den lokala tillsynen skola bäras af kommunerna, med undantag för traktements- och reseersättning åt tillsynsmyndighetens ordförande, hvilken ersättning bestrides af statsmedel. Till ersättningar af detta slag upptogos i budgetförslaget till 1906/07 års storting en summa af 12,000 kr

En högsta resolution af den 27 juni 1893 har hittills reglerat omfattningen

af den lokala fabriktillsynens befogenheter och dess förhållande till fabriksinspektörerna. Lagstiftaren synes i denna författning haft för afsikt att i väsentlig mån uppdraga den omedelbara och ständiga uppsikten åt de lokala tillsyningsmännen, dock under noggrann vägledning och kontroll af vederbörande fabriksinspektör. Någon fördelning af inspektionsverksamheten mellan tillsyningsmännen och inspektörerna med hänsyn till olika slag af företag finnes ej, men tillsyningsmännen hafva sig särskildt ålagdt att vaka öfver efterlefnaden af föreskrifterna rörande söndagshvila samt kvinnors och minderårigas sysselsättning. Den lokala tillsynen mottager anmälningar om rörelsers öppnande, gör föreskrifna anteckningar därom och öfversänder snarast möjligt anmälningarna till fabriksinspektören. Tillsynen äger bestämma, huruvida ett arbetsställe skall anses underkastadt fabriktillsynslagen eller ej, att öfvervaka anmälningsskyldighetens fullgörande samt att meddela föreskrifter till genomförande af fabriktillsynslagens stadganden angående arbetets säkerhet och sundhet. Vidare äger tillsynen att meddela dispens i flertalet fall, då sådan åtgärd enligt lagen kan ifrågakomma. Tillsynens beslut äga emellertid giltighet endast tills vidare och skola inberättas till inspektören, som kan göra ändring i desamma. Vid inträffade olycksfall anställer tillsynen undersökning samt underrättar inspektören om undersökningens resultat och olycksfallets följder. Tillsynen torde ej angifva förseelser mot lagen till åtal utan anmäler dem till inspektören. Hos tillsynen föras vissa anteckningar och böcker. För hvarje år afgifves till inspektören redogörelse för tillsynens verksamhet jämte en del uppgifter till underlag för inspektörens ämbetsberättelse. Tillsynen är för öfrigt pliktig att efterkomma alla uppmaningar och föreskrifter, som enligt lag eller instruktion meddelas densamma af inspektören, äfvensom att gå inspektören tillhanda med hvarje upplysning eller förklaring, som han kan begära.

Minst en gång om året bör inspektören sammanträda med de lokala tillsyningsmännen i sådana kommuner, som innesluta mer betydande anläggningar, för att med dem öfverlägga om bästa sättet för den lokala uppsiktens förverkligande. Sin ledning utöfvar inspektören äfven, åtminstone i det söndensfjeldska distriktet, genom utfärdandet af cirkulärskrifvelser till tillsyningsmännen, hvilka skrifvelser bruka utsändas tillsammans med formulären till årsredogörelser för de lokala uppsiktsmyndigheternas verksamhet. Förbindelsen mellan inspektören och de lokala tillsynsmyndigheterna i afseende å förelägganden och andra meddelanden till arbetsgifvarne förmedlas i nyssnämnda distrikt på det sätt, att alla sådana skrifvelser med begagnande af själfkopieringsböcker utskrifvas i tre exemplar, hvaraf ett exemplar tillställes arbetsgifvaren, ett vederbörande lokala tillsyn, resp. inspektören, och det tredje stannar hos skrifvelsens utställare. Den i lagen omtalade granskning af förslag till nya industriella anläggningar eller till ändringar af sådana utföres i regel ej af de lokala tillsynsmyndigheterna, utan öfversända dessa dylika förslag till inspektören.

I praktiken torde den lokala inspektionsverksamheten ställt sig mycket olika

i skilda kommuner, detta hufvudsakligen beroende på den olika graden af intresse och sakkunskap hos tillsyningsmannen-läkaren samt den ekonomiska offervilligheten hos kommunen. Under det att i somliga kommuner, såsom i Kristiania, där alla lagen underkastade anläggningar i regel besiktigas minst fyra gånger om året, fabriksinspektören ej syns behöfva taga mycken befattning med den omedelbara uppsikten, lär den lokala tillsynen i åtskilliga kommuner funktionerat mindre tillfredsställande. Förutom förut antydda anledningar uppgifves härtill hafva bidragit att vid val af tillsyningsmän politiska hänsyn stundom gjort sig gällande på olämpligt sätt. Den lokala tillsynen har varit föremål för mycket klander, och förslag hafva äfven väckts om dess afskaffande, men klandret har nog, åtminstone delvis, varit öfverdrifvet och oförtjänt. Med en del nya och ändrade föreskrifter i den nya fabrik tillsynslagen synes man sökt undanröja vissa anledningar till klander och främja den lokala tillsynens vidare utveckling.

Någon kvinnlig personal för öfvervakande af fabrik tillsynslagens efterlefnad har hittills ej förekommit. För några år sedan beviljades visserligen i Kristiania ett anslag till anställande af en kvinnlig assistent vid den lokala tillsynen därstädes, men till följd af den häftiga opposition från kvinnosakshåll, som restes mot denna anordning, hvarigenom den kvinnliga funktionären skulle underordnas de öfriga medlemmarne af tillsynen, blef befattningen aldrig tillsatt.

Den nya fabrik tillsynslagen föreskrifver i 49 §, att vid den tid konungen bestämmer skall under vederbörande departement inrättas ett arbetsråd. Denna institution skall hafva sitt säte i Kristiania och bestå af 5 ledamöter jämte lika många suppleanter. Rådets ordförande och hans suppleant skola hafva juridisk utbildning och tillsättas af konungen för en tid af 5 år. Af de öfriga 4 ledamöterna med suppleanter, af hvilka halfva antalet skall vara arbetsgifvare och halfva antalet arbetare, utses en arbetsgifvare och en arbetare jämte suppleanter af departementet samt de återstående af stortinget. Funktionstiden för arbetsgifvar- och arbetarledamöterna jämte deras suppleanter är bestämd till 3 år. Rådet är berättigadt att för särskilda tillfällen tillkalla sakkunniga specialister.

Rådet har att tjänstgöra som konsulent åt departementet, särskildt i frågor rörande fabriksinspektionen. Såsom speciella uppgifter för rådet upptagas: att yttra sig i frågor rörande lagens utsträckning till vissa slag af företag; att afgöra huruvida särskilda företag gå in bland dem, hvarå lagen skall äga tillämpning; att godkänna sådana allmänna förhållningsregler för arbetarne, hvilka äro afsedda att anslås i arbetslokalerna; att afgifva yttrande öfver förslag till förteckning öfver särskildt farliga, hälsovådliga eller ansträngande företag eller sysselsättningar äfvensom öfver förslag till skärpande bestämmelser beträffande sådana anläggningar och sysselsättningar samt att granska och godkänna förslag till arbetsreglementen. Närmare regler för rådets verksamhet utfärdas af departementet.

Hela anslaget till öfvervakande af skyddslagstiftningens efterlefnad upptogs i det budgetförslag, som framlades för 1906—1907 års storting, till 58,690 kr. 63 öre. Häri ingick bl. a. kontorsbidrag åt inspektörerna, efter fördelning af departementet, med 3,400 kr., skjuts- och kostgodtgörelse åt inspektörerna med 3,000 kr., och åt assistenterna med 9,500 kr. samt kostnader för underhåll af apparater, tryckning af blanketter och cirkulär, litteratur jämte kontorsrekvisita åt assistenterna med 1,600 kr.

Schweiz.

Fabrikslagen, som utgör den hufvudsakliga, för edsförbundet gemensamma författningen på skyddslagstiftningens område, uppdrager åt de olika kantonernas regeringar att under förbundsrådets kontroll vaka öfver lagens efterlefnad. För utöfvandet af denna kontroll äger förbundsrådet att tillsätta särskilda inspektörer.

Edsförbundets högsta myndighet för här ifrågavarande ärenden utgör dess handels-, industri- och landbruksdepartement, inom hvilket finnes en särskild afdelning för industrien.

Organisationen af edsförbundets inspektionsmyndigheter bestämmes af ett förbundsrådsbeslut den 10 maj 1878 och en förbunds lag angående organisationen af nyssnämnda departement den 26 mars 1897. Inspektionstjänsten är fördelad på tre kretsar med en fabriksinspektör i spetsen för hvarje krets. Hvarje inspektör biträdes af två assistenter (Adjunkte), den ena af första, den andra af andra klass. Uti en krets tjänstgör dessutom en kanslist af andra klass*). Fabriksinspektörerna stå enligt sin instruktion af den 18 juni 1883 under departementets ledning och hafva att med sina framställningar angående administrativa och lagstiftningsåtgärder m. m. vända sig till denna myndighet. De böra besöka hvarje fabrikslagen underkastadt arbetsställe minst en gång hvart annat år. Sedan 1891 lära dessa arbetsställen i regel besökas årligen. I afseende å inspektörens ställning till arbetsgifvare och arbetare föreskrifves bl. a., att han skall taktfullt understödja arbetsgifvaren i uppfyllandet af lagens fordringar, medla mellan motsatta intressen efter hvad billigheten bjuder samt söka vinna en förtroendeställning hos båda parterna. För det fall att inspektören finner olagligheter eller missförhållanden, som ej godvilligt afhjälpas, har han att göra anmälan därom till vederbörande kantonala myndighet. Anser han, att de kantonala myndigheterna ej fullgöra sina skyldigheter i afseende å skyddslagstiftningen, bör han inberätta förhållandet till departementet.

Fabriksinspektörerna tillsättas, i likhet med edsförbundets funktionärer i allmänhet, för en tid af tre år. Några särskilda kompetensvillkor lära ej vara fastställda för fabriksinspektörer eller assistenter. Dock lär förbundsregeringen söka att så vidt möjligt få de olika hufvudgrenarna af teknisk sakkunskap representerade

*) Enligt Staats-Kalender der Schweizerischen Eidgenossenschaft, 1908.

inom hvarje af de tre kretsarna. Lönerna för fabriksinspektionens tjänstemän äro fastställda till, för inspektörer 6,000—8,000, assistenter af första klassen 5,000—6,000, assistenter för andra klassen 3,500—4,500 och för kanslisten 2,000—3,500 fr. Inspektörerna uppbära under tjänsteresor ett dagtraktamente af 7 fr., hvartill kommer ett tillägg af samma belopp för nattlogis. Motsvarande ersättningar åt assistenterna utgå med 5, resp. 7 fr. Såväl inspektörer som assistenter äro på edsförbundets bekostnad olycksfallsförsäkrade.

Några kvinnliga inspektionsfunktionärer finnas ej anställda i edsförbundets tjänst.

Iakttagande af den kantonala skyddslagstiftning, som i åtskilliga kantoner består vid sidan af edsförbundets, kontrolleras i regel af distrikts-, kommunal- eller polismyndigheterna. I sex kantoner lära dock finnas anställda särskilda inspektionsorgan därför, af hvilka två äro kvinnor.

Tyskland.

Yrkeslagen, som innehåller skyddslagstiftningens grundläggande bestämmelser, jämte åtskilliga desamma kompletterande författningar äro antagna och utfärdade af riksmyndigheterna samt gälla hela riket, men uppsikten öfver denna lagstiftnings efterlefnad är anförtrodd åt de särskilda staterna.

Ärenden rörande skyddslagstiftningen handläggas i den mån, desamma afse riket, i Reichsamt des Innern's andra afdelning. Ett annat organ för riksförvaltningen, hvilket tager befattning med frågor rörande skyddslagstiftningen, är det med Gesundheitsamt förbundna Reichs-Gesundheitsrat, som har ett utskott särskildt ägnadt åt frågor angående yrkeshygienen.

Organisationen af de myndigheter, som hafva att öfvervaka skyddslagstiftningens efterlefnad, ställer sig naturligen olika i de skilda staterna.

Preussen.

Yrkesinspektionen sorterar under Ministerium für Handel und Gewerbe, afdelningen för yrkena, utan att denna afdelning dock torde kunna anses som någon egentlig central chefsmyndighet för densamma. I hufvudsak torde man kunna säga att inspektionsverksamheten ledes och kontrolleras af de till distriktsregeringarna, i Berlin Polizei-Präsidium, hörande »regerings- och yrkesråden», hvilka i några distrikt äro försedda med »yrkestekniska hjälparbetare», under det samma verksamhets omedelbara utöfning tillkommer yrkesinspektörerna med biträde af manliga och kvinnliga assistenter. För år 1906 upptagas 31 regerings- och yrkesråd jämte 7 yrkestekniska hjälparbetare, flertalet af de senare med titel af Gewerberat.

Yrkesinspektionsdistrikten, som för samma tid uppgifvas till 138,*) voro försedda med hvar sin yrkesinspektör samt 77 manliga och 4 kvinnliga assistenter. Ungefär halfva antalet yrkesinspektörer hade förlänats titeln Gewerberat. De manliga assistenterna tituleras Gewerbeassessoren.

Regerings- och yrkesråden, som äro underordnade distriktsregeringarnas chefer, regeringspresidenterna, kunna med sin verksamhet omfatta mer än ett regeringsdistrikt, men skall i sådant fall i de distrikt, där de ej äro bosatta, en yrkesinspektör förordnas till ställföreträdare för dem. Dessa råd hafva, förutom ärenden angående yrkesinspektionen, att taga befattning med åtskilliga andra frågor af teknisk natur, hvilka kunna tillkomma distriktsregeringens handläggning. Yrkesinspektörerna torde vara berättigade att i alla tjänsteangelägenheter låta sig företrädas af sina assistenter. Regeringspresidenten äger emellertid att meddela särskilda föreskrifter angående tjänstegöromålens fördelning.

Bristen på centralisation afhjälpes i någon mån genom konferenser, som hållas hvart halfår.

Till yrkesinspektionens uppgifter hör, förutom uppsikten öfver arbetets säkerhet och sundhet samt minderårigas och kvinnors sysselsättning, enligt instruktion den 27 april 1891 att vaka öfver iakttagande af bestämmelserna rörande söndagshvila, arbetsordningar, arbetsböcker för minderåriga, arbetsbetyg och sättet för arbetslönsens betalning samt att medverka vid handläggning af frågor om tillstånd till upprättande af farliga eller besvärande anläggningar och att öfva uppsikt öfver dylika anläggningar. Yrkesinspektionens tjänstemän, som äfven äro pliktiga att skaffa sig kannedom om arbetarnes lefnadsförhållanden och att lämna bistånd vid anordnandet af »välfärdsinrättningar» för arbetarne, synas dessutom uppmärksamma lärlingsväsendet samt industriens utveckling och de sociala företeelserna i allmänhet. Yrkesinspektionens uppsikt omfattar numera en mångfald industriella småföretag och sträcker sig i åtskilliga fall in på hemindustriens område, äfvensom i viss mån utöfver den industriella verksamhetens rämärken.

Tillsynen öfver skyddslagstiftningens efterlefnad i afseende å bergshandteringen tillkommer bergsmyndigheterna, Oberbergämter och Bergrevierbeamten.

Yrkesinspektörerna lämna ärligen redogörelser för sin tjänsteverksamhet till regerings- och yrkesråden, och dessa afgifva sedermera till handelsministern de årsberättelser öfver inspektionsverksamheten, hvilka publiceras.

Yrkesinspektionen räknas som ett polisorgan och står i nära samverkan med de vanliga polismyndigheterna. Inspektionstjänsteman äger sålunda anmoda polismyndighet att företaga besiktning eller efterbesiktning af viss anläggning. Förelägganden om afhjälpan af missförhållanden, som ej godvilligt undanröjas, skall inspektionstjänsteman i regel öfverlåta åt polismyndigheten att meddela. Öfver utgången af dylika föreläggandeförfaranden äfvensom af åtal skola polis- och åklagar-

*) I den af landtdagen antagna staten för 1907 upptages anslag till 152 yrkesinspektörer.

myndigheterna lämna yrkesinspektionen besked. Tillsynen öfver biträdens och lärlingars sysselsättning inom hotell- och restaurantfacket tillkommer i första hand polismyndigheterna.

Tre af handelsministern, den 7 september och den 13 november 1897 samt den 15 maj 1907 utfärdade författningar meddela utförliga föreskrifter angående villkoren för inträde i inspektionskåren. I hufvudsak gå dessa föreskrifter ut på ett minst 3-årigt tekniskt studium jämte examen vid högskola eller universitet, praktisk verksamhet under ett eller två år, olika för skilda fack, förberedelse-tjänst såsom aspirant under minst 1½ år inom yrkesinspektionen, minst tre terminers studium vid högskola af rätts- och statsvetenskap med särskild hänsyn till »yrkes»-förvaltning, yrkeshygien och »välfärds»-väsen samt slutligen en skriftlig och muntlig pröfning inför Prüfungsamt für Gewerbeaufsichtsbeamte i Berlin. Den skriftliga pröfningen afser ett ämne från inspektionstjänstens och ett från national-ekonomiens eller förvaltningslärans områden. Den muntliga pröfningen omfattar förhör i de för uppsiktstjänsten erforderliga kunskaper i de tekniska facken, däri inbegripet yrkeshygien, i offentlig rätt och nationalekonomi samt i praktisk inspektionstjänst. Aspiranter antagas af handelsministern i mån af behof.

Löneförmånerna utgöra, för regerings- och yrkesråden 4,200—7,200, yrkesinspektörerna 3,600—5,700 och hjälparbetarne 3,300 mark. För assistenterna, som icke äro »etatsmässiga», upptagas ej specificerade lönebelopp i yrkesinspektionens stat.

Bayern.

En kungl. förordning af den 7 februari 1907 reglerar yrkesinspektionens uppgifter, ställning och organisation.

Såsom yrkesinspektionens chef fungerar en i Statsministerium des Königl. Hauses und des Äussern anställd centralinspektör. Han har att i samråd med vederbörande referent i ministeriet öfva högsta inseendet öfver inspektionspersonalens verksamhet samt att göra sig underrättad om yrkesarbetarnes förhållanden. 7 af landets regeringsdistrikt utgöra hvar sitt uppsiktsområde, under det att det 8:de sönderfaller i två dylika områden. I spetsen för hvarje uppsiktsområde står ett yrkesråd, som tillhör distriktsregeringen, biträdd af manliga och kvinnliga assistenter. För 1906 upptagas 15 manliga och 4 kvinnliga assistenter, af hvilka senare tre öfvade uppsikt inom mer än ett område.

Uti berörda förordning förbehåller sig regeringen rätt att vid sidan af yrkesråden ställa hygieniska fackmän för uppsikt öfver de hygieniska förhållandena.

Hos centralinspektören och yrkesråden förutsättes vetenskaplig utbildning jämte någon tids verksamhet som teknisk tjänsteman i offentlig eller enskild tjänst

eller som själfständig ledare af större teknisk anläggning. Vid anställande af manliga och kvinnliga assistenter böra, förutom sökande med nyssangifna kompetens, äfven lämpliga sökande ur arbetarklassen komma i åtanke. Införande af en pröfning för antagande till inspektionstjänsteman ställes i utsikt.

Sachsen.

Yrkesinspektionen, som sorterar under Ministerium des Innern, saknar särskild centralmyndighet. Ledningen af densamma tillkommer fem regeringsråd, fördelade på landets fem »Kreishauptmannschaften». Yrkesinspektionsdistrikten uppgå till ett antal af 13. Under hvarje regeringsråd lyda två eller tre sådana distrikt, i hvilka uppsiktspersonalen består af ett yrkesråd eller en yrkesinspektör såsom föreståndare, en till fem manliga assistenter samt, gemensamt för två eller tre inspektionsdistrikt, en kemisk sakkunnig. Uti hvarje Kreishauptmannschaft finnes därjämte anställd en kvinnlig uppsiktsfunktionär. För år 1906 upptagas 27 manliga assistenter och 6 kemiska sakkunnige.

Polismyndigheterna synas förrätta ett afsevärdt antal inspektioner, äfven af fabriker.

Württemberg.

Högsta myndighet för angelägenheter rörande yrkesinspektionen är Ministerium des Innern. En viss ledning och kontroll öfver yrkesinspektionen tillkommer därjämte föreståndaren för Zentralstelle für Gewerbe und Handel — en af ett flertal tjänstemän, lärare vid de industriella undervisningsanstalterna samt näringsidkare sammansatt institution för främjande af industri och handel. Landet är deladt i fyra uppsiktsområden. Inspektionspersonalen inom hvarje sådant område består af en yrkesinspektör, en manlig assistent — två områden hafva därjämte gemensamt en assistent — samt ett inspektionsbiträde. Till inspektionspersonalen höra vidare två kvinnliga assistenter, hvilka efter lokala gränser och i viss mån äfven efter uppsiktens föremål dela den dem tillkommande inspektionsverksamheten. Såsom medicinsk sakkunnig fungerar ett öfvermedicinalråd vid Medicinalkollegium. Inspektionsbiträdena öfva tillsyn å industriella småföretag jämte företag för hotell- eller restaurantrörelse samt vaka öfver efterlefnaden af lagen angående barnarbete.

Oaktadt hvarken Ministerium des Innern eller Zentralstelle für Gewerbe und Handel torde utgöra någon egentlig centralmyndighet för yrkesinspektionen, lär emellertid, tack vare särskildt att samtliga yrkesinspektörer bo i hufvudstaden och

äro ledamöter af nämnda Zentralstelles förvaltningsutskott, en viss centralisering af yrkesinspektionens verksamhet vara genomförd.

Baden.

Uppsikten öfver skyddslagstiftningens efterlefnad utöfvas af den under Ministerium des Innern sorterande fabriksinspektionen. Denna myndighet består af en föreståndare, en ställföreträdare för honom, fyra fabriksinspektörer, en vetenskaplig »hjälparbeterska» samt tre tekniska assistenter. Vid myndigheten äro dessutom anställda fyra skrifbiträden.

Fabriksinspektionen är i ovanligt hög grad centraliserad. Samtliga dess tjänstemän bo i hufvudstaden och hafva gemensam tjänstelokal. En gång i veckan hålles konferens, då hvarje inspektör föredrar de frågor, som angå hans distrikt. Utom fördelningen efter distrikt förekommer äfven i viss mån en fördelning efter ärendenas art, så att de olika inspektörerna få ägna speciell uppmärksamhet åt särskilda grupper af frågor. En af fabriksinspektörerna, som är läkare, har sig sålunda, förutom uppsikten inom sitt distrikt, ålagdt att taga befattning med frågor, rörande den industriella hygien. Ärenden af någon betydighet lära beredas gemensamt af distriktets inspektör och den på området ifråga speciellt sakkunnige inspektören.

Af fabriksinspektörerna fordras högskolebildning. För assistenterna, som ej kunna avancera till fabriksinspektörer, gör utbildning vid högre yrkesskola till fyllest. Föreståndarens och hans ställföreträdarens löner lära för närvarande utgå med 8,200, resp. 6,700 mark. Löneförmånerna för fabriksinspektörerna utgöras af en begynnelselöns af 2,400 mark jämte fri bostad eller hyresersättning med 600 mark samt ökning med 500 mark hvartannat år intill 6,500 mark. Assistenterna åtnjuta en begynnelselöns af 1,500 mark jämte bostad eller hyresersättning af 600 mark och en slutlig löns af 4,200 mark.

Yrkesinspektionens uppgifter i de fyra senare, här afhandlade staterna torde hufvudsakligen motsvara den preussiska yrkesinspektionens.

Den kvinnliga yrkesinspektionen torde i allmänhet afse arbetsställen med större kvinnlig personal. Dessutom synas i somliga stater, såsom till exempel Sachsen och Württemberg, denna inspektion äfven omfatta barns användande till arbete. De kvinnliga funktionärerna äro i regel assistenter men intaga i Sachsen och särskildt Baden en något mer själfständig ställning. År 1906 upptagas sammanlagdt 24 kvinnliga uppsiktsfunktionärer för hela riket.

Utom yrkesinspektionens uppsikt förekommer i afseende å arbetets säkerhet en förmodligen ganska effektiv kontroll från Berufsgenossenschaftens sida. Dessa sammanslutningar, som hafva att uppbära den arbetsgifvarne åliggande skyldigheten af arbetarnes försäkring mot olycksfall, sysselsatte år 1906 inom »yrkena» en teknisk uppsiktspersonal af 265 tjänstemän. Mellan denna uppsiktspersonal och yrkesinspektionen skall en viss samverkan äga rum.

Österrike.

Yrkesinspektionens verksamhet och organisation regleras hufvudsakligen genom yrkesinspektörslagen, en instruktion af den 30 december 1883 och en förordning den 6 april 1909.

I spetsen för yrkesinspektionen står ett centralyrkesinspektorat med en centralyrkesinspektör, hvilken myndighet tillhör handelsministeriets sektion för socialpolitiska ärenden. Centralyrkesinspektören, som är ministeriets »yrkestekniska» organ i angelägenheter beträffande inspektionstjänsten, biträdes af en öfverinspektör och en yrkesinspektör samt tre kanslitjänstemän. Centralinspektören har att öfvervaka och afgifva utlåtanden i ärenden rörande inspektionsverksamheten. Han bör personligen taga kännedom om hvad som inom »yrkesverksamheten» kan vara af betydelse och intresse för »yrkesförvaltningen» samt yttra sig öfver de iakttagelser och erfarenheter, som yrkesinspektörerna inberätta till ministeriet. I de fall då en yrkesinspektörs besvär öfver en politisk landsmyndighets beslut kommer till ministeriell behandling, inhämtas centralinspektörens utlåtande, hvarjämte han kallas att med beslutande stämna deltaga i eventuella öfverläggningar i ärendet. Centralinspektören åligger att verka för yrkesinspektionens utveckling. Han skall utarbета ett sammandrag af yrkesinspektörernas årsberättelser — hvilket sammandrag göres rätt utförligt och inleder samlingen af årsberättelser — och bör i sammanhang därmed framställa de förslag, hvartill gjorda erfarenheter och iakttagelser kunna gifva anledning.

Den omedelbara inspektionstjänsten är fördelad på 38 territorialyrkesinspektorat och tre specialyrkesinspektorat. Territorialinspektoraten förestås i regel af en yrkesinspektör, biträdd af en assistent, benämnd kommissarie. I några inspektorat får dock yrkesinspektören upprätthålla inspektionsverksamheten ensam, under det andra inspektorat äro försedda med två kommissarier. I somliga inspektorat är yrkesinspektören ersatt med en öfveryrkesinspektör, hvarjämte somliga kommissarier föra titel af yrkesinspektör. Vid territorialinspektoraten voro vid utgången af år 1907, då dessa inspektorat dock endast voro 35 till antalet, sammanlagdt anställda 35 »tjänsteföreståndare» (öfveryrkesinspektörer, yrkesinspektörer af 1:sta och 2:dra klass samt kommissarier) jämte 41 »tilldelade» (yrkesinspektörer, kommissarier och en kvinnlig assistent). Af specialinspektoraten afser ett skeppsfarten på de inre farvattnen, ett

utförandet af offentliga kommunikationsanläggningar i Wien samt ett vissa byggnadsarbeten för vattenvägar och flodregleringar.

En ministeriell förordning den 5 maj 1906 jämställer kvinnliga assistenter med kommissarierna.

Yrkesinspektörerna äro underordnade de politiska landsmyndigheter, inom hvilkas områden deras distrikt ligga. Handelsministern äger att undantaga vissa industrigrenar från yrkesinspektörernas uppsikt och anförtro deras öfvervakande åt specialyrkesinspektörer. Kommissarierna utöfva sin tjänst i vederbörande yrkesinspektörs namn, på hans uppdrag och efter hans anvisningar.

Till yrkesinspektörernas åligganden hör, utom de vanliga uppgifterna i afseende å arbetets säkerhet och sundhet samt minderårigas och kvinnors användande, att vaka öfver vuxna mäns arbetstid och raster, söndagshvila, arbetarbo-städer, arbetarförteckningar, arbetsordningar, arbetsböcker, arbetslönens betalning samt minderårigas yrkesutbildning. Yrkesinspektörerna skola tillhandagå vederbörande »yrkes»- myndigheter vid deras tillämpning af yrkeslagen, så t. ex. vid behandling af ansökningar om tillstånd till inrättande af industriella anläggningar, där det gäller att beakta arbetets säkerhet och sundhet. Enligt lagen om olycksfallsförsäkring den 28 december 1887 äro yrkesinspektörerna skyldiga att på begäran af försäkringsanstalt företaga undersökning af försäkringspliktig anläggning och afgifva berättelse däröfver. Yrkesinspektörerna synas äfven intressera sig för välfärdsinrättningar och arbetarnes ekonomiska förhållanden samt äro ålagda att söka medla i konflikter mellan arbetsgifvare och arbetare. Uppsikten öfver skyddslagstiftningens iakttagande inom bergshandteringen är anförtrodd åt bergsmyndigheterna.

I afseende å tjänstgöringssättet äro yrkesinspektörerna anbefallda att förlägga tyngdpunkten af sin verksamhet till personliga iakttagelser på arbetsställena och till muntliga förhandlingar med arbetsgifvare och arbetare. Vid skriftväxling skola de hålla sig inom de trängsta gränser och inskränka sig till det oundgängligt nödvändiga.

För afhjälpande af olagligheter eller missförhållanden, som ej godvilligt undanröjas, äga yrkesinspektörerna att vända sig till vederbörande yrkesmyndigheter. Dessa myndigheter äro berättigade att, då arbetarnes hälsa synes äfventyras, anlita biträde af läkare, kemister eller andra sakkunnige.

Till yrkesinspektörer kunna endast utnämnas personer med erfoderlig fackbildning.

Unfallverhütungs-Commission. Denna kommission, som är upprättad genom kejsarligt beslut den 6 januari 1899 (kungjort den 13 maj 1900) och till sin verksamhet närmare bestämd genom en den 31 oktober 1901 stadfästad arbetsordning, har till uppgift att såsom facktekniskt organ bistå regeringen med råd och utlåtanden angående alla sådana angelägenheter, som röra skyddandet af arbetarnes lif eller hälsa i industriella och andra yrken, hvarå lagstiftningen om olycksfalls-

försäkring äger tillämpning. Till fullgörande af sin uppgift åligger det kommissionen: att med aktgifvande på de för handen varande förhållandena uppmärksamma vunna erfarenheter och gjorda förbättringar i ändamål att om möjligt tillgodogöra dem för den inhemska skyddslagstiftningen, att afgifva utlåtanden öfver regeringens förslag till allmängiltiga eller speciella skyddsföreskrifter samt att framlägga själfständiga förslag till dylika föreskrifter.

Kommissionen består af centralyrkesinspektören såsom ständig ledamot och minst 16, högst 20 ordinarie ledamöter jämte 10 suppleanter. Ledamöterna utses af handelsministern i samråd med vissa andra ministrar, olika allt efter de särskilda ledamöternas fack, för en tid af tre år bland personer företrädande den industriella tekniken, hälsovården och anstalterna för arbetarnes olycksfallsförsäkring samt bland driftsidkare och försäkrade inom industriella och andra försäkringspliktiga yrken. Ordföranden jämte en ställföreträdare för honom väljas af kommissionens ledamöter. Ordföranden, hans ställföreträdare och samtliga suppleanter skola vara bosatta i Wien. Handelsministern äger att på framställning af kommissionen tillkalla utomstående fackmän att såsom sakkunniga med rådgifvande stämma delta i kommissionens eller dess utskotts öfverläggningar. Till sådana öfverläggningar kunna handels-, inrikes-, kultur-, finans-, järnbane- och åkerbruksministrarna sända delegerade.

Kommissionen sammanträder, när så finnes erforderligt, efter kallelse, som på uppdrag af handelsministern utfärdas af centralyrkesinspektoratet. Dock skall kommissionen under hvarje kalenderår sammanträda minst två gånger. På motiverad, skriftlig anhållan af minst en tredjedel utaf ledamöterna åligger det dessutom centralyrkesinspektören att hos handelsministern föreslå kommissionens sammankallande. Till beredning af särskilda öfverläggningsämnen kunna utskott, fackkommittéer, utses inom kommissionen. Ordinarie ledamot, som utan skälig anledning uteblir från tre på hvarandra följande sammanträden, anses hafva utträdt ur kommissionen. Suppleanter, hvilka ej fungera i stället för ordinarie ledamöter, äga att med rådgifvande stämma delta i öfverläggningarna. Kommissionens kansli- göromål besörjas af centralyrkesinspektoratet.

Ledamöter och suppleanter åtnjuta ej arfvode, enär deras mandat är att anse såsom ett hedersuppdrag. Dock förekomma åtskilliga slags ersättningar. Sålunda äga de såsom sakkunniga inkallade fackmännen rätt till godtgörelse för vidlyftigare arbeten. Ledamöterna uppbära ersättning för de kontanta utlägg, de fått vidkännas för särskilda arbeten. Vid resor utgår dagtraktamente med 16 Kronen samt godtgörelse för de verkliga resekostnaderna, såvida ej för vederbörande i detta afseende enligt andra författningar gälla särskilda bestämmelser. Uti Wien bosatta ledamöter, suppleanter och sakkunniga tillhörande arbetarklassen äro dessutom berättigade till en ersättning af 10 Kronen per dag för mistad arbetsförtjänst.

Frågor rörande arbetarskyddsväsendet torde äfven kunna förekomma till behandling hos det med *Arbeitsstatistisches Amt* förbundna *Arbeitsbeirat*.

Amerikas Förenta Stater.

Skyddslagstiftningen, som tillkommer de särskilda staterna, är ganska växlande i olika stater, och naturligen företer äfven inspektionsväsendets anordning betydande olikheter. Ett antal stater torde till och med alldeles sakna särskilda inspektionsmyndigheter. Inspektionsverksamheten är i många fall utsträckt till handelsföretag, hotell, restauranter, förlustelokaler och offentliga byggnader i allmänhet.

I åtskilliga stater är inspektionsväsendet förbundet med en hufvudsakligen för arbetsstatistik och andra sociala uppgifter afsedd myndighet. Staten *New York's* arbetsdepartement har sålunda en byrå ägnad åt inspektionsväsendet. »Arbetskommissarien», departementets chef, är att anse såsom fabriksinspektör och högsta chef för fabriksinspektionen, men den förste vice kommissarien, som har till särskild uppgift att leda nämnda byrås verksamhet, torde sannolikt vara fabriksinspektionens verkliga chef. I somliga stater synes chefen för den arbetsstatistiska myndigheten vara ålagd att i större eller mindre mån själf ägna sig åt inspektionsverksamhet, i andra stater åter torde han endast tillsätta och kontrollera inspektionspersonalen. Uti *Kansas* finnes en state society of labor and industry, bestående af delegerade för arbetarsammanslutningar inom staten, hvars ordförande, vice ordförande, sekreterare och biträdande sekreterare tillsammans bilda the state bureau of labor and industry. Nämnde sekreterare är ex officio byråns »kommissarie» och statens fabriksinspektör.

Indiana har ett särskildt inspektionsdepartement. I *Massachusetts* är tillsynen delad mellan distriktpolisens inspektionsafdelning och vissa hälsovårdsinspektörer. I *Louisiana* skall mären eller »polisjuryn» i orter med minst 10,000 innevånare utse en fabriksinspektör.

Uti flertalet stater med fabriksinspektion utnämner emellertid guvernören, vanligen med senatens råd och samtycke, för viss tid, oftast 4 år, en fabriksinspektör, som sedan i sin ordning utser underordnade inspektörer. De underordnade inspektörerna utnämnas dock på somliga håll direkt af guvernören.

Beträffande den egentliga inspektionspersonalens sammansättning och storlek i några af de större industristaterna föreskrifves eller medgifves i *New York* högst 60 vice fabriksinspektörer, i *Pennsylvanien* en chefsinspektör och 39 vice fabriksinspektörer, i *Ohio* en chefsinspektör och 21 distriktsinspektörer, i *Illinois* en chefsinspektör, en biträdande chefsinspektör och 25 vice fabriksinspektörer, i *New Jersey* en »arbetskommissarie», en biträdande »arbetskommissarie» och 11 inspektörer, i *Indiana* en chefsinspektör, en vice chefsinspektör och 4 vice inspektörer, i *Connecticut* en fabriksinspektör jämte obestämdt antal vice inspektörer, som af anslagsbeloppet att döma dock ej torde vara synnerligen stort, i *Wisconsin* en fabriksinspektör och 11 biträdande fabriksinspektörer samt i *Missouri* en fabriksinspektör, 2 biträ-

dande fabriksinspektörer och 7 vice fabriksinspektörer. I sistnämnda stat skola dessutom myndigheterna i alla städer med öfver 5,000 innevånare tillsätta en inspektör, samt där så erfordras, vice inspektörer. Kvinnliga biträdande eller vice fabriksinspektörer förekomma till ett antal af högst 10 i *New York*, 5 i *Pennsylvania* samt 2 i *New Jersey* och *Missouri*. I *Delaware*, *Michigan*, *Rhode Island* och *Wisconsin* skall finnas en eller minst en sådan kvinnlig inspektör, hvarjämte i några stater bestämmelserna angående inspektionsväsendet, utan att direkt föreskrifva visst antal, medgifva eller synas afse tillsättande af en eller flera kvinnliga inspektörer.

Grufarbete öfvervakas i flertalet stater af särskilda inspektörer.

Årslönen i de olika staterna växlar för den öfverordnade fabriksinspektören mellan 1,200 och 5,000 dollars samt för de underordnade inspektörerna mellan 1,000, hvilken lön synes vara vanligast, och 1,500 dollars. I somliga stater utgår godtgörelsen åt de senare såsom dagarfvode af 3—5 dollars.

SÄRSKILDA MENINGAR.

Af Herr Åkerman:

I 17 § a) af lagen om arbetarskydd föreslår kommittén att den minderåriga, för att få sysselsättas i industriell verksamhet, som bedrifves i fabriksmässig omfattning, skall hafva fyllt tretton år, under det att nu gällande lag bestämmer motsvarande åldersgräns till endast tolf år. Då det emellertid torde vara allmänt erkänt, att sysslolöshet under en mellantid emellan afslutningen af ett barns skolgång och dess anställande i arbete medför stor fara för en sund utveckling af den minderåriges karaktär, och då vidare dels obligatorisk skolundervisning här i landet för närvarande i allmänhet slutar vid en ålder hos barnen af tolf till tretton år, dels besiktningsläkarnes flertal vitsordat, att någon höjning af nu gällande minimiåldersgräns för minderårigs anställning i industriens tjänst icke är för barnens behöriga utveckling erforderlig, samt dels minderårigs antagande till industriellt arbete af nu ifrågavarande beskaffenhet alltid skall föregås af läkarundersökning, har jag inom kommittén häfdat den åsikt, att man icke skall i lagen bestämma någon viss minimiåldersgräns utan nöja sig med fordran på fullgjord skolplikt och tillfredsställande läkarbetyg. Med anledning af att det från folkskolehåll framhållits, att ett sådant medgifvande i somliga kommuner möjligen skulle kunna vålla en oskäligt tidig afslutning af barnens skolgång, har jag emellertid ansett mig böra fråntråda sagda ståndpunkt och i stället öfvergå till det yrkande, att minimiåldersgränsen för minderårigs sysselsättande i industriell verksamhet, som bedrifves i fabriksmässig omfattning, måtte sättas till ingången af det kalenderår, hvarunder barnet fyller tretton år. Skillnaden mellan kommitténs och mitt förslag blir då visserligen icke så stor men dock tillräcklig för att, när barnets födelsedag inträffar mot slutet af ett år, kunna med åtskilliga månader minska sysslolöshetstiden emellan upphörandet af den minderåriges skolgång och dess berättigande till sysselsättning i industriell verksamhet, som bedrifves i fabriksmässig omfattning.

Vid 17 § f) af förut nämnda lag vill jag hafva bemärkt, att jag anser de af våra exportnäringar, som för konkurrensens skull kräfvat ihållande arbete under både dag och natt, med nödvändighet vara i behof af rätt att därtill använda äfven minderåriga af mankön, som fyllt femton år och med behörigt läkarintyg styrkt sig utan olägenhet kunna utföra ifrågavarande arbete, samt att jag med anledning däraf endast under förutsättning af, att detta lagförslags 20 § antages, afstått från mitt ursprungliga yrkande, att undantaget i 17 § f) skulle erhålla ungefärligen samma räckvidd som den med 8 § 1 mom. i lag angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke afsedda.

Af **Herr Alexanderson:**A) *Beträffande arbetarskyddslagen.*

Den af kommitténs flertal föreslagna rubriken till ifrågavarande lag kan jag icke godkänna.

Rubriken har visserligen den förtjänsten att vara kort men på bekostnad af tydligheten, då den icke klart uttrycker lagens begränsning. Från arbetarhåll framhåfves numera icke sällan, att statsmakterna böra genom en social klasslagstiftning ingripa till arbetarnas »skydd» icke blott vid vissa dem anförtrodda arbeten utan äfven eljest gent emot *hvarje* arbetsgifvare, hvilka i gemen, orimligt nog, betecknas värda att, a priori, betraktas som arbetarnes fiender. Under tider af dylik social upphetsning anser jag möjligt, att man hos vissa individer kan genom en rubrik, som brister i tydlighet, inbjuda till alltför vidsträckt tolkning och bibringa dem oriktiga föreställningar därom, att denna lag åsyftar så småningom åstadkomma en klasslagstiftning rörande helt olika slag af arbetarskydd, än hvad lagstiftarne hitintills afsett. Ifrågavarande lagförslag åsyftar ju dock hufvudsakligen att på ett tidsenligt sätt substituera Yrkesfare- och Minderårighetslagarna samt Minderårighetsförordningen d. v. s. göra deras bestämmelser och syften mera effektiva, ja dessutom äfven gällande för större verksamhetsområden och arbetargrupper. Den af kommitténs flertal antagna rubriken befarar jag emellertid kunna vantolkas såsom i viss mån varande en stridsfanfar (nom de guerre) för att därigenom erhålla en lagbalk afsedd att inrymma stadganden om arbetarskydd af både rimligt och orimligt slag.

Däremot synes mig en rubrik af exempelvis följande lydelse, »*Lag om skydd för arbetare mot skada och ohälsa i följd af arbete*» bättre betona och begränsa lagens ändamål. En sådan rubrik vore, äfven den, kortare än rubrikerna till åtskilliga andra redan promulgerade lagar och borde således ej verka afskräckande genom sin längd.

I början af lagförslaget betonas uttryckligen, att lagen afser att skydda en hvar, som utför arbete för arbetsgifvares räkning; därför torde icke i rubriken till ifrågavarande lag, såsom i den till Minderårighetslagen, behöfva särskildt framhållas att lagen afser skydd jämväl åt kvinnor och minderåriga.

§ 7 mom. g) påkallar min reservation.

Det skulle måhända ej vara mycket att invända mot 1:sta och 2:dra punkterna af detta moment, om desamma begränsats att gälla arbeten, som bedrifvas i fabriksmässig omfattning, men då dess bestämmelser skola tillämpas jämväl å industrigrenar af mindre omfattning samt å landtbruk, då anser jag stadgandena leda till rent af orimliga konsekvenser. I de allra flesta fall torde t. ex. arbetare utanför

den större industrien och alla landbruksarbetare, hädanefter som tillföre, kunna själftva bereda sig »skydd mot oväder», hvilket uttryck, likasom ett annat sådant i 1:sta och 2:dra punkterna af momentet förekommande, nämligen orden »å ett och samma ställe», förefaller mig alltför sväfvande. Det synes mig otänkbart, att en arbetsgifvare skulle vägra sin arbetare skydd mot ett verkligt oväder, då ju ett sådant förfarande skulle afskräcka arbetare att söka arbetsförtjänst hos en dylik husbonde, men stadgandet, såsom det nu ifrågasättes, kan under vissa tider och förhållanden leda till missbruk i alldeles oträngda mål.

Sista stycket af detta moment g) har såsom synes af motiverna (sid. 83—84) tillkommit förnämligast i anledning af klagomål öfver skogsarbetares logisförhållanden i Norrland, och har en motion i ämnet vid 1909 års riksdag föranledt en skrifvelse med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida i flottningsstadgan eller annan författning borde upptagas bestämmelse därom, att på ställen vid allmän flottled, där sådant vore af nöden, skulle finnas bostäder uppförda för flottningsmanskapet och underkastade i tillämpliga delar samma föreskrifter som öfriga till flottled hörande byggnader. Det förefaller mig verkligen mindre lämpligt att, med stöd af denna riksdagens skrifvelse redan nu, och utan att hafva vidtagit ens den ringaste undersökning af hithörande förhållanden, vilja icke blott lagstifta i ämnet beträffande flottningsarbetarne i Norrland utan jämväl utsträcka samma lagbestämmelser att gälla i en sådan omfattning, som här ifrågasatts, och detta till på köpet för hela landets arbetarebefolkning. Förhållandena i Norrland äro ju dock väsentligt olika med dem i Södra Sverige icke minst i fråga om rätta tolkningen af sådana uttryck i lagtexten som orden: »så stort afstånd från ställe, där bostad kan erhållas». Det torde därför vara klokast att icke alls lagstifta i ett så fullständigt outredt fall, som här föreligger och framförallt åtminstone tydligare precisera, hvad man därvid åsyftat. Dessutom gifver lagtextens ordalydelse ingalunda anledning att, såsom väl rimligt varit, begränsa bestämmelserna att gälla endast skogsarbetare och flottningsmanskap utan kan osökt utsträckas att gälla en mängd andra arbetare, hvilket åter synes mig ej rätt väl öfverensstämmande med, hvad man uti motiverna andragit och föröfrigt ej heller motsvara något erkänt behof.

§§ 13—18 (motsvarande viktiga föreskrifter i Minderårighetslagen).

Hvad beträffar de minderårigas användande i industriellt yrke, har nog jag i viss mån en från kommitténs flertal något skiljaktig uppfattning, om jag än, sedan sammanjämkningar skett, endast i ett fall känt mig oafvisligen uppfordrad att framställa direkt ändringsyrkande härvidlag.

I själfva verket befarar jag, att lagstiftningen rörande minderårigas sysselättning i industriellt yrke hotar att, i stort sedt, taga en mindre lycklig vändning. Man afser därvid visserligen att bereda skydd åt de minderåriga, men man tycks

vilja vinna detta syftemål genom att ängsligt knappa in på arbetstiden för ungdomen eller utestänga den från möjligheten att erhålla förtjänst äfven i ofarliga sysselsättningar. Hvar och en som erkänner, att ett väl afvägdt arbete är en lycka för ynglingar, såsom något det där på en gång utbildar och förkofrar deras inneboende anlag, måste befara, att, om man lagstiftar så, att i många industrigrenar de minderåriga utestängas från vissa slag af ofarligt arbete — kanske å orter där intet annat än just ifrågavarande arbete erbjudes — då har man icke skyddat dem utan därmed vållat stor skada åt på samma gång de minderåriga som landets industri. Hurudana blifva väl ofta nog dessa utestängda, när de en gång utträda ur minderårighetsåldern?! Vi hafva *becklagligen* ännu icke, hvad som i andra industriella länder befunnits vara särdeles ändamålsenligt, nämligen obligatoriska fortsättningsskolor i praktisk riktning för de ungdomar, som ej sysselsättas med nyttigt arbete eller studiekurser, ej heller finnes här i landet någon lärlingslag. Är det under sådana förhållanden icke rent af farligt att alltför mycket inskränka möjligheten för de minderåriga att genom arbete i industriella yrken förvärfva sig nyttiga insikter och på samma gång befrielse från dagdrifveriets förbannelse? Om de ej i ungdomen få vänja sig vid arbete, huru skola de då kunna lämpligen utbilda sig i respektive yrken? När de fyllt 18 år skola de ju enligt många arbetsaftal tillgodoräknas i industriellt arbete en minimilön af 27—30 öre i timmen. Hvad kunna emellertid *utbildade* ynglingar göra för nytta motsvarande denna aflöning, och hvem mäktar betala sådan aflöning åt en arbetare som ingenting lärt och ingenting kan i sitt yrke? De minderåriga behöfva framförallt en god och närande föda, men huru skola föräldrarna kunna gifva så beskaffad föda åt kanske 3 å 4 söner i åldern 14—18 år, om dessa blott lära att göra ingenting — eller något ännu värre? Jag vill gärna hafva all rimlig kontroll både genom läkare, yrkesinspektionen, ja äfven genom delegerade af föräldrar ibland arbetarna själfva, till förekommande af att den minderårige öfveranstänges eller skadas på ringaste sätt, men jag vill icke vara med om att förhindra en ynglings sysselsättande med ett gagneligt och ofarligt arbete.

Sälunda befara jag verkligen fortfarande, att t. ex. en del i lagförslagets 14:de § gjorda inskränkande föreskrifter mot minderårigs sysselsättande skola, om de utan vidare upphöjas till lag, i vissa delar vid tillämpningen befinnas mindre ändamålsenliga, och jag vill här söka angifva några skäl för denna min åsikt. Yrkesinspektörerna och deras chefsmyndighets öfriga funktionärer kunna näppeligen på förhand uttänka föreskrifter till reglerande af *alla* varierande förhållanden, hvilka äro förknippade med de maskinella sysselsättningar, som i nämnda § uppräknas. Nog borde väl ändock, synes mig, de ökade krafter, som enligt lagförslaget skola öfvervaka skyddets effektivitet (yrkesinspektörer, assistenter, underinspektörer, kommunala tillsyningsmän samt arbetarnes ombud enligt § 34, för att ej nämna den ansvarsskyldige arbetsgifvaren samt den minderåriges fader eller målsman) framgent

blifva fullt tillfyllestgörande för kontroll och vinnande af lämpligt skydd åt den minderårige, särskildt efter de numera skärpta bestämmelser som återfinnas i §§ 13, 43 och 45 af ifrågavarande lagförslag. Jag håller före, att man kan vålla den minderårige en kännbarare skada genom att t. ex. visa en inemot sextonårig yngling alltför stor misstro, så att man icke ens vågar anförtro honom skötseln af den allra enklaste motor eller en lättskött hiss från en erkändt förstklassig leverantör eller att från en med lång pip utrustad smörjkanna förse en i gång varande svarf eller annan enklare maskin med olja — allt så framt icke en myndighetsperson finnes att tillgå med goda råd eller kunnat vara nog förutseende att lämna alla tänkbara detaljföreskrifter om maskinens anordningar och skötsel samt angående alla de grepp, den minderårige bör använda vid arbetets utförande, hvilket ju är en ren omöjlighet allra hellst på områden, där maskintekniken är stadd i oafbruten och snabb utveckling. En viss grad af tilltagsenhet och sinnesnärvaro, parad med allt större händighet ernår den minderårige icke genom att hufvudsakligen hänvisas till reglementariska föreskrifter, kanske uppgjorda af en framstående teoretiker men i det praktiska lifvets *mångskiftande* förhållanden mindre förfaren man. En äldre kvinna kan anförtros skötseln och distribueringen af kraften från en motor i en fabrik eller syatelier och, trots sin olämpligare klädedräkt, äfven tillåtas smörja en i gång varande maskin därstädes utan alla förbehåll, men det får, enligt lagförslaget, ej en nära nog 16 års yngling göra utan skyddande villkor och detta, churu åtskilliga yrkesinspektörer och tekniska föreningar ifrågasatt, att minderårighetslagens skyddsbestämmelser ej skulle anses gälla beträffande ynglingar om sexton års ålder. Hissarna i riksdagshuset skötas nu förträffligt af 13 och 14 års pojkar, utan att man däraf försport den ringaste olägenhet, men nu vill man uppställa svårigheter i detta afseende för ynglingar, som hafva ett par års högre ålder. Minderårighetslagen gjorde härvidlag ej *några* inskränkningar. Jag håller före, att en duglig och företagsam yngling vid 15 års ålder näppeligen i något fall bland 10,000 riskerar det allra ringaste genom att smörja en enklare maskin från en kanna med lång pip, men jag betvivlar däremot, att ynglingen lämpar sig för industriella yrken, om han i de enklaste lägen skulle vilja påkalla yrkesinspektörens utlåtande, innan han törs handla, eller han faller i funderingar om, hvad reglementen härom tilläfventyrs mände föreskrifva — en dylik betänksamhet utbildar honom icke utan försoffar.

Mot den kategoriska bestämmelsen i § 17 mom. f) kunde nog med fog göras åtskilliga erinringar, men jag skall nu här endast vidröra en af dess betänkligaste konsekvenser nämligen för järnhandteringen, en af landets allra viktigaste industri-grenar, i det bestämmelsen hotar att kringskära möjligheten för de minderårige att vinna lämplig utbildning i nyssnämnda yrke, en utbildning hvilken man tillförene, då denna industri ej på långt när hade så stor betydelse inom näringslifvet, som nu är händelsen, varit mån om att genom lagstiftning betrygga.

Enligt kommerskollegii senast utgifna redogörelse för näringsstatistiken, år 1907, erhålles följande intressanta och lärorika utredning om relationen beträffande tillverkningsvärden och antalet använda arbetare inom olika fabriktionsgrenar.

Fabriksanläggningar för beredning eller tillverkning af	År	T o t a l a			
		antalet arbetare	proc.	produktionsvärde i kronor	proc.
1. <i>Närings- och nyttningsämnen</i> (här medtages äfven en del handverksmässig rörelse)	1896	25,330	11.01	229,831,332	27.62
	1906	34,080	10.40	428,947,341	26.96
2. <i>Spånadsämnen</i>	1896	30,879	13.42	97,819,847	11.75
	1906	41,739	12.73	179,597,271	11.29
3. <i>Hudar, skinn och hår</i>	1896	5,120	2.23	15,547,203	1.87
	1906	9,460	2.89	52,345,840	3.29
4. <i>Trä, papper och div. växtämnen</i>	1896	60,935	26.48	187,245,063	22.50
	1906	83,760	25.57	321,261,785	20.19
5. <i>Varor af sten, lera, kol och torf</i>	1896	29,168	12.69	35,920,259	4.32
	1906	41,805	12.76	87,013,897	5.47
6. <i>Grufbrytningsprodukter</i>	1896	12,559	5.46	13,592,378	1.63
	1906	14,767	4.51	31,444,993	2.17
7. <i>Järnverks- och mek. verkstadsprodukter</i>	1896	54,740	23.79	215,538,666	25.90
	1906	83,642	25.53	397,137,065	24.96
8. <i>Kemisk-tekniska preparat</i>	1896	4,401	1.91	24,624,078	2.96
	1906	6,864	2.09	58,642,276	3.69
9. <i>Öfriga industrialster</i>	1896	6,985	3.03	12,105,917	1.45
	1906	11,558	3.53	31,552,778	1.98

Om man sammanslår siffrorna häröfvan för de med hvarandra nära sammanhängande industrigrenarna grufbrytning och järnhandtering, så finner man för dessa en ökning i produktionsvärdet från år 1896 till 1906 af inemot 200 miljoner kronor, samt att järnhandteringen intager en dominerande ställning inom landets ekonomi, då därigenom icke blott beredes verkligt god löneinkomst åt mera än $\frac{1}{4}$ -del af all inom fabriksindustrien sysselsatt arbetarepersonal, utan äfven dessa industrigrenars produktionsvärde per år uppgår till drygt 27 procent af hvad *alla* fabriker tillhoppa därunder producera. Besinnar man slutligen, hvad roll järnverksrörelsen dessutom spelar för beredande af en god skogshushållning, äfvensom för handeln och kommunikationsmedlen m. m. — då borde det väl stå klart för hvar och en, att denna industrigren visserligen hädanefter, likasom tillföre, förtjänar

att omhuldas af statsmakterna och icke hotas med att ställas på afskrifning, hvilket jag befarar blir fallet, om § 17 mom. f bibehålles vid nu föreslagna lydelse, samt järnhandteringen, ifråga om minderårigas användning i nattarbete, göres beroenda af konungslig nåd med stöd allenast af § 20 i detta lagförslag. Man bör nämligen besinna, huru få ämbets- och riksdagsmän som verkligen sitta inne med praktisk erfarenhet om järnhandterings *nödvändiga* betingelser. Tager man därtill i öfvervägande härvidlag jämväl riksdagens andra kammars afvoghet emot konungens ekonomiska lagstiftningsrätt — en afvoghet som snarare visar benägenhet att skärpas än aftaga — då synes mig den trygghet, § 20 är afsedd att gifva, ej böra skattas alltför stor, allra hellst som man öfverhufvud taget ej ens vet, om § 20 vinner riksdagens godkännande.

Farhågorna för att de minderåriga skola i nu förevarande afseende taga skada äro i sanning synnerligen öfverdrifna. Sedan urminnes tider har vid våra järnverk funnits en kärnfrisk och duglig arbetarstam, hvars individer mestadels utbildats på det sätt, att sonen vid en tidig ålder kommit in i fadrens yrke, som då på honom utöfvat en tilldragande inverkan, och erfarenheten har alltjämt bestyrkt riktigheten af den satsen, att tidig yrkesutbildning därvidlag förlänar bättre handlag, pli och intresse för hithörande arbeten än hos en yngling som först vid äldre år tillträder yrket. Bortklemas ungdomen och afvänjes från arbete, då kunna svenskarna näppe-ligen, särskildt inom denna industri, upptaga den redan nu svåra konkurrensen med andra, på lagstifningens område mindre pjunkiga nationer, som dessutom äro af naturen lyckligare utrustade än vi, hvad tillgången å malm och bränsle beträffar, då de ofta nog hafva järngrufvan belägen omedelbart intill stenkolsgrufvan. Drifvas de minderåriga här i landet bort från arbetet inom denna industri, då löpa vi fara, att yrkesskickligheten inom densamma går tillbaka och därmed äfven själfva industrien så småningom förtvinar. Hvarifrån skola sedermera ersättningsmedel tagas till skatter samt betalning af räntor och annuiteter å statsskulder, därtill järnhandteringen i så högst väsentlig mån nu bidrager?

Enligt gällande lag, minderårighetslagen § 8 mom. 1, få de minderåriga vid järnverken användas i arbete nattetid redan vid 14 års ålder. Jag hyser dock icke betänklighet mot att, såsom uti § 20 i lagförslaget ifrågasättes, höja denna åldersgräns till 15 år, om det blott blir genom lag *definitivt* fastslaget, att minderårig må vid den åldern äfven uti lindrigt nattarbete fullfölja sin undervisningskurs inom detta yrke. I allmänhet användes den minderåriga första året endast till lättare arbeten såsom att uppå tillsägelse öppna luckor till vällugnar m. m., eller gå ärenden och dylikt, allt under det att man bemödar sig om att bereda honom skäligen rastetider samt att, när det är möjligt, låta novisen arbeta vid samma skiftindelning som hans fader eller målsman. Under hvarje åttatimmars skift bör den minderåriges sammanräknade hvilostunder från arbetet motsvara tillhoppa minst en timme. Han blir emellertid under sin fortgående lärlingstid så småningom i stånd

att inhämta de olika handgreppen i yrket, och han behöfver därunder ingalunda fara illa af sitt arbete, utan erfarenheten bestyrker till fullo, att detta yrke, sålunda från ungdomen inlärdt, *befrämjar, mer än de flesta andra sysselsättningar, verkligt god kroppsutveckling och hälsa.* Det är sannerligen ej smedernas yrke, som vållar, att man äfven bland dem, om än mera sällan än ibland andra yrkesgrenar, kan påträffa kroppsligt nedsatta individer, och undersöker man närmare dylika förekommande fall, skall man finna, att de därtill bidragande orsakerna varit att söka långt mindre i yrkesutöfningen än uti dryckenskap, liderlighet, nedärfd sjuklighet, underlåtenhet att begagna fritiderna till sömn och, icke minst ofta, af otjänlig föda, då exempelvis husmodern antingen ej kunnat tillaga lämplig mat, eller hon föredragit kaffe framför verkligt närande föda.

Jag har under kommittéarbetet sökt framhålla dessa synpunkter tillika med önskvärdheten utaf att, såsom modifikation af bestämmelserna i § 17 mom. f) och i närmare öfverensstämmelse med hvad nu gällande lag föreskrifver, till sistnämnda § borde göras ett tillägg af ungefär följande innebörd: »Å järnbruk, där rörelsen drifves i fabriksmässig omfattning samt flam- eller smältugn dygnet om användes, må vid den i samband med dessa ugnar utöfvade verksamheten arbetstiden för minderårig af mankön, som fyllt 15 år, utsträckas att omfatta jämväl annan tid än mellan klockan 6 förmiddagen och 8 eftermiddagen med villkor att dels genom läkarebetyg styrkes, att den minderårige utan olägenhet kan under den ifrågasatta utsträckta tiden utföra honom anvisadt arbete, dels ock att arbetet är indeladt å skift sålunda, att den minderårige har tillfälle att åtnjuta åtta timmars hvila mellan skiften, samt att för honom arbetstiden inskränkes till högst tolf timmar af dygnet, och att det arbetslag, som den minderårige tillhör, icke må två nätter å rad arbeta på skift, som infaller å tid mellan klockan 10 eftermiddagen och 6 om morgonen.»

Med orden här ofvan »den i samband med dessa ugnar utöfvade verksamheten» afses naturligtvis att begränsa de minderåriges nattarbete till just den verksamhet, som står i samband med dessa mera kontinuerligt uppeldade ugnar, och att således undantaget icke må utsträckas att gälla i afseende å öfriga grenar vid samma järnverk.

I samband med hvad ofvan är sagdt, tillåter jag mig här vidröra en annan för järnverken speciellt aktuell fråga nämligen om de minderåriges arbete å skift. Från arbetarehåll har under senare tidens sociala strider allt oftare ifrågasatts, att arbetet vid järnverken borde utföras medelst 3 särskilda arbetslag med åtta timmars arbetstid för hvardera skiftlaget per dygn, och man framhåfver därvid med synnerligt eftertryck omtanken för de minderårige såsom ett härvidlag särskildt bevekande skäl; men är det ej snarare 8 timmars arbetsdag för *alla* åldersklasser öfver lag, som man sålunda åsyftar att vinna? Jo helt visst och man förnekar ej heller, att dessa sträfvanden hafva detta syfte. Om än ett sådant önskemål må förefalla mången arbetare vara eftersträfvansvärdt för den klass han tillhör, borde han dock vara be-

sinningsfull vid begäret att förverkliga denna önskan och framflytta slutliga realiseringen däraf till en tidpunkt, då andra nationer, mera ekonomiskt bärkraftiga än vår, anse sig kunna tillämpa dylik inskränkt arbetstid per dygn, ty vi kunna näppe- ligen gå *före* andra nationer i fråga om denna reform, så framt vi verkligen vilja enas om att få prissättningen å svenskt järn och stål sådan, att dessa våra varor må öfver hufvud taget kunna upptaga konkurrensen å världsmarknaden. Nästan som undantagslös regel gäller, att våra mera betydande järnverk äro belägna å lands- bygden, och bruksägarne måste då själfva låta uppföra alla för arbetarna erforder- liga bostäder och ekonomihus, hvilka härvid kräfva *minst* lika stora penningebelopp som åtgått för anläggning af samtliga därvarande fabriksbyggnader med dess ma- skiner tillhopa. Vid våra största brukskomplex representera sålunda utgifterna för bostäder åt samtliga arbetare en summa af *en (1) ända till tre (3) miljoner kronor*. Må man då besinna, hvad det under sådana förhållanden betyder för bruks- ägaren att, kanske under tryckta konjunkurer, nödgas öka personalen med hälften så många ytterligare som tillförene för att kunna anordna 3 i stället för 2 arbetslag per dygn, samt att åt alla dessa anskaffa bostäder, ekonomihus, trädgårdstäppor oafsedt de i samband härmed stående ökade lönebeloppen. Vid respektive bruks- anläggningar, hvilka helt naturligt fulländats successive, hafva iföljd häraf utgifterna för dessa husbyggnader, med hvad därtill hörer, känts mindre betungande, men skulle man nu i *ett slag* forcera uppförandet af ytterligare hälften så många bo- stads- och ekonomihus som tillförene under många år åstadkommits, då blefve helt säkert sålunda massvis igångsatta nybyggnader härigenom oerhördt fördyrade samt medförande stora finansiella svårigheter, ja för många verk fullständig ruin. Ej underligt därför om arbetsgifvarne studsa inför utsikten att åsamkas dryga och bråd- störtade utgifter i sådant afseende och finna det än mera beklagligt, om lagstift- ningen samtidigt gynnar ungdomens förvildning till odugliga och brutala ungdoms- typer, hvarigenom möjligheten för vår järnhandtering i större skala å landsbygden fullständigt undergräfvades, på samma gång som tillgodogörandet af de nationalrike- domar, som våra grufvor, vattenfall och bruksskogar representera, sålunda i hög grad försvåras.

Beträffande §§ 18 och 36 anser jag, i olikhet med kommitténs flertal, att intygsbok angående minderårig under 15 år äfven bör innehålla uppgift om den minderåriges föräldrars eller målsmans namn och detta hufvudsakligen för att man å orter, där många personer hafva alldeles lika lydande namn, må kunna lättare urskilja, hvilken minderårig det är, som intygsboken afser, samt därför att jag finner det vara för den minderårige nyttigt att få under yngre år erfara ett visst målsmanskap öfver sig. Det förefaller mig dessutom ej vara fullt konsekvent, då man i § 18 förutsätter, att föräldrars eller målsmans namn icke behöfver införas i intygsboken men sedermera i § 36 inrymmer vetorätt för sådan målsman, när det gäller intygsbokens utlämnande till den minderårige.

Vid § 22 för anlättes jag jämväl anmäla min reservation emot innehållet af sista punkten, som förbjuder kvinna under 21 år att ombord å däckadt fartyg med en nettodräktighet af 80 registerton och därutöfver lasta eller stufva eller lossa varor — en bestämmelse som ju måste innebära förbud för en ung städerska å större ångare att mottaga och omstufva äfven passagerarnes kappsäckar eller bära i land vissa af nämnda personer medförda lättare paket eller bagage. Det är, efter mitt förmenande, alldeles orimligt att föreskrifva något sådant och likväl synes ordalydelsen i § ej medgifva annan tolkning af förbudet. Så generellt som detsamma här affattats, förefaller det onekligen inkonsekvent, då kommitténs fleste ledamöter i ett annat af sina lagförslag framhållit, att den arbetsamma kvinnan öfver 18 år borde äga själfbestämmanderätt, huruvida hon å hvilken tid af dygnet som hellst vill åtaga sig utförandet af hvarje hedersamt arbete eller icke. Hela denna punkt har i själfva verket tillkommit iföljd af inkomna uppgifter därom, att i norrländska hamnar fara yppats vid kvinnors användande till lastning, stufning eller lossning af trävaror. Jag kan emellertid ingalunda, af hvad som i detta ärende andragits, finna anledning att föreslå ett så allmänt hållet förbud, som nu ifrågasatts och detta till på köpet att gälla för hela landet. Visar sig i detta fall en särskild lagstiftning verkligen vara för någon viss del af landet behöflig, så bör väl åt Konungen inrymmas rätt att, efter infordrandet af erforderliga upplysningar och arbetsrådets hörande, i administrativ väg utfärda lämpliga specialföreskrifter härutinnan; och jag finner däraf ytterligare skäl vara förhanden att vid § 25 i detta lagförslag påyrka ett tillägg i sådant syfte.

Preliminariter hade kommittén haft för afsikt att, i analogi med hvad 2:dra punkten af § 21 föreskrifver angående minderåriga, föreslå liknande stadgande i § 25 beträffande icke minderåriga kvinnor, och enär ifrågavarande lag ju omöjlig kan uppräknas alla de fall, där faror vid kvinnors användande i arbete kunna tänkas uppstå ur sedlighetens eller annan synpunkt (§§ 22 och 23 hafva endast omförmålt ett par exempel däruppå) så synes mig fullgoda skäl föreligga, att åt konungen tillerkänna rätt att vid viktiga fall lagstifta i administrativ väg för sådant ändamål. De skäl, som uti motiverna till detta lagförslag (sid. 124—127) anförts i fråga om minderåriga synas mig äfven tala för omtänksamhet beträffande den till något mognare ålder komna kvinnan och därvid icke minst i sedligt afseende, när det gäller att skydda henne mot vissa mäns brutala drifter å tid, hvarunder hon åtagit sig utförandet af lofligt arbete. *Samtliga* yrkesinspektörer hafva, då de hördes inför kommittén, förordat icke blott bibehållande af stadgandet i § 10 af Minderårighetslagen utan äfven skärpning däraf genom tillägg af ordet »farligt» (efter ordet synnerligen) samt att detta sålunda skärpta lagrum borde äga tillämpning å jämväl den till myndig ålder komna kvinnan (se bih. sid. 306).

Jag har fördenskull till denna § 25 önskat ett tillägg af följande lydelse: »Befinnes kvinnas användande i viss sysselsättning medföra synnerlig fara för

olycksfall eller vara för henne synnerligen ansträngande eller hälsofarligt eller kunna för henne medföra synnerlig våda i sedligt afseende, ankomme på Konungen att förbjuda kvinnas användande i sådan sysselsättning eller att föreskrifva, under hvilka villkor hon må användas däruti.»

Beträffande § 26 har jag biträdt den af herr Ekelund uttalade mening.

Slutligen nödgas jag äfven i fråga om § 42 anmäla min afvikande åsikt. § 27 i förevarande lagförslag innehåller ett uppreparande af föregående lagbestämmelser om sättet för bergmästares och yrkesinspektörs verksamhet, då därigenom föreskrifves, att de Löra meddela arbetsgifvare upplysningar, råd och anvisningar, huru denna lag skall rätteligen efterlefas. Visserligen utsträcker dessa tjänstemäns befogenhet i någon mån genom stadgandena i §§ 14 och 17, men dessa bestämmelser äro snarare till fördel än till skada för alla parter och ägnade att i ömmande fall mildra lagens rigorösa tillämpning. Helt annat är förhållandet med § 42. Man har inom hithörande lagstiftning hitintills med allt skäl ej velat tillerkänna en bergmästare och yrkesinspektör rätt att direkt meddela arbetsgifvare några förelägganden vid straffpåföljd, men nu är likväl kommitténs flertal beredd att genom sistnämnda § ganska väsentligt utvidga deras maktställning härutinnan, och detta samtidigt som man åt lagen afser att gifva ett högst betydligt utsträckt tillämpningsområde. Mig synes talande skäl förefinnas att iakttaga stor försiktighet härvidlag allra hellst som i de flesta fall ingalunda genom ifrågavarande lagrum ernås mera effektivitet eller snabbare införda skyddsåtgärder, snarare tvärtom, än därest bergmästare eller yrkesinspektör enligt § 44 påkallar Konungens befallningshafvandes ingripande. Förbudet enligt § 42 vinner ju icke laga kraft, förr än tidigast en månad från det arbetsgifvaren fått del af beslutet, men Konungens befallningshafvandes förbud må tillämpas genast.

Jag kan dessutom ej undertrycka en viss betänksamhet att i lefvande lifvet låta generella och skematiska föreskrifter af ett ämbetsverk uppställas såsom norm under *alla* förhållanden, ty omständigheterna kunna å skilda orter vara bra olika. Skall sedermera tvisten dragas under pröfning af samma ämbetsverk såsom andra instans, upptagen som den blir af en mängd stora tekniska spørsmål, då befarar jag att genom nu föreslagna anordning sakens hastiga och, praktiskt taget, rättvisa afgörande möjligen kan komma att äfventyras. Om t. ex. en yrkesinspektör, strängt upptagen som han understundom är, ej tillräckligt öfverväger, att vissa lokala omständigheter bort mana honom att i ett visst fall visa skälig hänsyn,

utan han i stället strängt följer ordalydelsen i de af centrala myndigheten utfärdade cirkulär, så torde nog kunna inträffa, att den centrala myndigheten finner yrkesinspektören hafva *skematiskt* rätt förfarit och vid sådant förhållande ej böra beredas en dekonfityr genom beslutets undanröjande, men ej är det orimligt antaga, att dylikt formellt domslut kan leda till verklig orättvisa. Finner centrala myndigheten emellertid att sådana skäl förebragts, som möjligen böra föranleda ändring i bergmästares eller yrkesinspektörs beslut, så torde ärendet ändock icke sällan få ett långsamt förlopp, innan det afgöres, när den högre myndigheten, för att ändra de underordnades beslut, väl som regel ansåge sig före frågans afgörande böra kommunicera handlingarna med bergmästaren eller yrkesinspektören, ja kanske äfven med sakkunnige bosatta långt ifrån hufvudstaden. Sålunda skulle visserligen, sent omsider i många fall, erhållas upplysningar, hvilka inverka på sakens lyckliga lösning, men jag håller ingalunda för otroligt, att Konungens befallningshafvande med tillhjälp af sina underlydande funktionärer och med sin intimare kännedom om länets förhållanden ofta nog fortare och sakligare hunnit bereda och afgöra ärendet. Då jag dessutom hyser den öfvertygelsen, att de rättsfrågor, hvarå denna § skulle tillämpas, ytterst sällan blefvo af mera invecklad natur, i hvilka fall Konungens befallningshafvande lätt torde införskaffa sakkunnigt utlåtande, så anser jag mig ej böra tillstyrka antagandet af § 42, hvilken jag äfven befarar af många skäl, och icke minst de af mig häröfvan antydda, blefve ägnad att motverka ett godt förhållande mellan arbetsgifvare och yrkesinspektörer.

Lyckligtvis har riksdagen år 1903 i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om revision af ifrågavarande lagstiftning, hvilken skrifvelse ligger till grund för kommitténs tillsättande, uttalat »stora betänkligheter mot förslaget att låta yrkesinspektörerna meddela förelägganden vid äfventyr af straffpåföljd»; och jag vågar med stöd häraf hysa förhoppning, att Kungl. Maj:t och en blifvande riksdag icke måtte godkänna denna §.

Skulle emellertid 1:sta punkten af ifrågavarande § upphöjas till lag, då finner jag dess andra punkt väl motiverad och rent af nödvändig. Uteslutes åter § 42 helt och hållet, så bör naturligtvis som en konsekvens däraf äfven andra punkten af § 43 utgå samt likaså hänvisningarna i §§ 51 och 58 till § 42.

Utaf hvad jag sålunda reservationsvis andragit, torde det själfallet framgå, att jag icke kunnat i allo godkänna den till ifrågavarande lagförslag fogade motivering.

B) *Betræffande hemindustrilagen.*

Angående den i 1 mom. af 3 § forekommende meningen, så lydende: »I sådan lønebok skall införas denna lag eller en för arbetarne lämpad sammanfattning af dess bestämmelser», har jag påyrkat, att denna mening måtte utgå åtminstone från och med ordet »eller» etc., men i stället införas skyldighet för arbetsgifvare eller mellanman att tillhandahålla hvarje af dem sysselsatt hemindustriarbetare ett löst exemplar af gällande hemindustrilags bestämmelser och med åliggande för arbetaren att uti sin bostad anslå på lätt tillgänglig och synlig plats det sålunda undfångna exemplaret af lagen. Detta mitt yrkande har dock icke godkänts af kommitténs fleste ledamöter.

Det förefaller mig emellertid fortfarande vara tydligt, att åtminstone lagtexten, som lämnas hemindustriarbetaren, bör vara fullt exakt och icke blott bestå af en för arbetarna godtyckligt »lämpad sammanfattning» däraf. Vill man verkligen nå syftet med bestämmelsen i denna § att till arbetarna sprida kännedomen, om det skydd lagen afser att skänka hemindustriarbetaren, då bör lagtexten icke tillika med løneboken skrinläggas eller gömmas i en byrålåda utan anslås å en för hemindustriarbetares hustru, barn och besökande vänner lätt tillgänglig och synlig plats uti bostaden eller arbetslokalen; sålunda tror jag att kännedomen om lagens innehåll bäst befrämjas. Det torde måhända vara för mycket begärtdt att ålägga arbetsgifvaren att tilldela arbetaren såväl utdrag af lagens hufvudsakliga innehåll uti løneboken och *därjämte* ett löst exemplar af lagtexten att anslås i den senares hem, men att inskränka arbetsgifvarens skyldighet till ett införande i løneboken af ett för arbetaren lämpadt(?) sammandrag af lagtexten — detta befarar jag är ägnadt att neutralisera, hvad man åsyftat att vinna med nu föreslagna bestämmelser i denna del. Enligt hvad erfarenheten nogsamt gifvit vid handen, lærer det t. ex. vara ett sällsynt fall, att bank-kunderna taga någon närmare kännedom om de i sparbankernas och enskilda bankernas sparkasseböcker inledningsvis forekommande redogörelser angående rätta sättet för sparkasseräkningens begagnande. Likaså blefve nog, enligt min mening, händelsen med det nu ifrågasatta sammandraget i en skrinlagd lønebok.

Förutsättningen för en ändamålsenlig och billig hemarbetsinspektion är otvifvelaktigt, att man åt de kontrollerande myndigheterna bereder god tillgång, d. v. s. på lättaste sätt, af så nya hemarbetare-adresser som möjligt, (hellst många sådana på ett och samma ställe); eljest måste otvifvelaktigt anställas flera än en yrkesinspektris.

Ett register, som insändes endast en gång om året, den 1 februari, och innehållande uppgifter hvilka meddelats redan i början af näst föregående år, blir naturligtvis ofta nog antikveradt i fråga om bostadsadresser, då det nämligen här-

vidlag är fråga om en befolkning, som ofta byter bostad. Visserligen föreskrifver lagen, att inträffade förändringar skola skyndsamt aflämnas för registrering, men åt denna bestämmelse skulle gifvetvis lämnats ett starkare stöd, om, såsom jag påyrkat, arbetsgifvaren ålagts att 2 gånger årligen, den 1 februari och 1 augusti, till vederbörande insända utdrag af det utaf honom förda registret öfver de af honom inom hvarje socken sysselsatta hemindustriarbetare, ty därigenom tvingas arbetsgifvaren att noggrannare nagelfara registrets aktualitet, till stor bätnad för de inspekterande myndigheterna. Enligt §:ens nuvarande affattning torde de registeradresser, hvarefter inspektionsmyndigheterna hafva att rätta sig vid sina eventuella hemarbetsinspektioner, icke sällan blifva både 1 och 1½ år gamla. Yrkesinspektrisen kan iföljd däraf å landsbygden få göra långa resor alldeles förgäfvets.

Jag tillåter mig därför föreslå att åt 9 § gifves följande lydelse: »Det åligger arbetsgifvare att före den 1 februari och den 1 augusti hvarje år till hälsovårdsnämnden eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnden i hvarje kommun, hvarest under nästföregående år för hans räkning hemindustriellt arbete bedrifvits, insända utdrag af det utaf honom förda register, i hvad detsamma angår inom kommunen sysselsatta arbetare och mellanmän.

Nämnden åligger att inom två månader, efter det registerutdragen inkommit, insända desamma till yrkesinspektionens chefsmyndighet.»

Af Herr Andersson:

I sitt förslag till lag om arbetarskydd har kommittén genom bestämmelserna i 17 § mom. c) äfven för 13-åringar, som användas uti industriell verksamhet, bedrifven i fabriksmässig omfattning, medgifvit en arbetstid af 10 timmar per dag. Då en så lång arbetstid i sådan sysselsättning för 13 års barn, med deras behof af hvila och lek, enligt mitt förmenande lätt kan medföra rubbning af kroppens normala utveckling, har jag ansett, att den dagliga arbetstiden för denna åldersklass icke må öfverskrida 8 timmar. En sådan begränsning synes mig så mycket mera nödvändig, som enligt kommitténs förslag egentligt fabriksarbete för minderåriga först skulle få börja vid 13 års ålder. Vid sådant förhållande bör väl icke af ett barn i nämnda ålder, med ens och utan föregående tillfälle till anpassning, utkräfvast lika lång arbetstid, som nu i de flesta fall torde vara bestämd för fullvuxna. Genom den af mig angifna begränsningen åter skulle de yngsta individerna under en period med lindrigare arbetstid få tillfälle att småningom vänja sig vid större arbetsprestation.

Nattarbete för minderåriga medgifves i 8 § 1 mom. af nu gällande minderårighetslag 1) i grufarbete, 2) vid järnbruk och industriella inrättningar, där arbetet förutsätter s. k. ständig eld, samt 3) vid sågverk och därmed förenade brädgårdar.

I sitt ofvannämnda förslag har kommittén helt och hållet borttagit detta medgifvande för grufarbete och beträffande järnhandteringen och verk med ständig eld i 20 § föreslagit vissa inskränkningar och förtydliganden. Angående sågverksindustrien har kommittén med framhållande af den starka nedgången i antalet däri använda minderåriga, visserligen uttalat »tvekan, huruvida något undantag för sågverk och därmed förenade brädgårdar fortfarande kan anses af behovet påkalladt» (sid. 113), men har det oaktadt genom att utsträcka omfattningen af 20 § till fabriksmässig verksamhet, »*hvari tidtals förekommer hopadt arbete*», inrymt möjlighet för minderåriges användande till nattarbete äfven inom nyssnämnda industri. Då denna rörelse sedan lång tid tillbaka åtnjutit ifrågavarande rättighet, har jag för min del icke heller ansett mig böra påkalla någon ändring härutinnan. Genom ofvan anförda affattning af 20 § har emellertid möjligheten att använda minderåriga till nattarbete utsträcks äfven till s. k. säsongarbete, d. v. s. vida utöfver, hvad som i nu gällande lagstiftning är medgifvet. Några egentliga skäl för en sådan utsträckning hafva icke af kommittén angifvits, och densamma synes mig hvarken lämplig eller ens behöflig, då genom bestämmelserna i 17 § mom. f) af kommitténs förslag utväg blifvit anvisad för minderåriges användande till nattarbete under vissa villkor äfven inom företaget, där sådan arbetstid nu icke är medgifven.

På grund häraf har jag icke ansett mig kunna biträda kommitténs förslag i 20 §, i hvad det afser rätt till utsträckning af minderårigas nattarbete utöfver nu gällande bestämmelser.

Af **Herr Ekelund:**

Lagen om arbetarskydd.

Uti 16 § b), 17 § c) och 19 § har arbetstiden för minderårig, som fyllt tretton år, bestämts till högst 10 timmar af dygnet eller 60 timmar i veckan.

Enligt min mening bör såsom en förmedlande öfvergång från sextimmars arbetstiden, som föreskrifvits såsom maximum för minderårig under tretton år, maximiarbetstiden för näst därpå följande årsklass af minderåriga bestämmas till högst 8 timmar af dygnet eller 48 timmar i veckan. En arbetstid, öfverstigande 8 timmar torde nämligen i regel för barn om tretton år, med deras behof af hvila och lek, medföra fara för rubbning af kroppens normala utveckling. Hvad beträffar särskildt den fabriksmässigt drifna industrien, i hvilken såsom regel minderårig först efter fyllda tretton år får sysselsättas, synes under det första året, innan den minderåriga hunnit vänja sig vid arbetet, arbetstiden ej bö:a utsträckas ända till 10 timmar af dygnet utan synes böra begränsas på sätt här är föreslaget.

Jag anser följaktligen, att lagförslagets 16 § b) och 17 § c) böra innehålla, att arbetstiden för minderårig, som fyllt tretton men ej fjorton år, icke får öfverskrida 8 timmar af dygnet eller 48 timmar i veckan. Genom ett sådant tillägg kommer, med den affattning 19 § i lagförslaget har, arbetstiden att bestämmas på samma sätt äfven för minderårig af nu ifrågavarande årsklass, sysselsatt inom den handverksmässigt drifna industrien.

Enligt senare delen af 17 § c) skulle eftergift i de uti samma punkt gifna bestämmelser i fråga om maximiarbetstid för minderårig, som fyllt fjorton år, kunna medgifvas, dels då natur- eller olyckshändelse afbrutit arbetets regelbundna gång, och dels då arbetet eljest undantagsvis i följd af särskilda omständigheter måste forceras.

De omständigheter, som här förutsättas, anser jag icke vara af beskaffenhet att böra föranleda till utsträckning af den redan medgifna, för minderårig tillräckligt långa arbetstiden af 10 timmar af dygnet, synnerligast som, för den händelse nu förevarande lagrum komme i tillämpning samtidigt med 20 §, den förlängda arbetstiden kan komma att förläggas till hvilken tid af dygnet som helst. Medgifvandet torde för öfrigt hafva föga praktiskt värde, då med undentag af det fall, som nyss berörts, den förlängda arbetstiden alltid skall infalla mellan klockan 6 f. m. och 8 e. m. Motsvarande bestämmelse i 8 § 3 mom. minderårighetslagen lär också endast vid få tillfällen hafva kommit till användning.

Jag anser af nu anförda skäl, att sista stycket af 17 § c) bör utgå.

Underinspektörs tillsyn skulle enligt 26 § omfatta allt sådant jordbruk, oafsedt verksamhetens omfattning, hvori brukas mekanisk drifkraft, därunder inbegripen drifkraft, åstadkommen medelst kreatursvandring, eller sådan ångpanna, kokare eller kärl under tryck, som genom explosion kan förorsaka olycksfall, äfvensom arbetsställen för annan verksamhet, hvori brukas redskap eller drifkraft af nyss nämnda slag, men hvilken drifves allenast i den omfattning, som angifves i 3 §. Grufdrift med hvad därtill hör samt sådan verksamhet, hvartill kommunal tillsyningsmans befogenhet blifvit genom kommunal myndighets beslut utsträckt enligt sista punkten i 26 §, skulle dock vara undantagna från underinspektörs tillsyn. Kommunal tillsyningsmans uppsikt skulle enligt samma paragraf, bortsedt från den utsträckta befogenhet, hvarom nyss erinrats, omfatta verksamhet af samma art och omfattning som den, hvilken är underkastad underinspektörs tillsyn, men hvori icke förekommer drifkraft eller redskap af angifvet slag. Hvilken tillsyn en viss sådan verksamhet skall vara underkastad, är sålunda beroende på, huruvida i densamma användes eller icke användes mekanisk drifkraft eller sådan ångpanna, kokare eller annat kärl under tryck, som genom explosion kan förorsaka olycksfall. I förra fallet bör verksamheten vara underkastad underinspektörs, i senare fallet kommunal tillsyningsmans uppsikt. Följaktligen skulle en verksamhet af nu ifrågavarande slag, så snart i densamma användes maskiner eller redskap af nyss nämnda

beskaffenhed, i *sin helhet* komma att höra under underinspektörs tillsyn. Jag anser däremot, att endast själfva maskinerna och redskapen med hvad därtill hör, men ej verksamheten i öfrigt, böra vara underkastade underinspektörs tillsyn. För att kunna antagas till underinspektör skulle, enligt förslaget till organisation af skyddslagstiftningens myndigheter, fordras att hafva erhållit någon teoretisk utbildning i maskinlära och att hafva grundliga praktiska insikter i den vanliga maskintekniken. Förslaget att införa denna kategori af inspektörer grundar sig å behovet att äga tillgång till visserligen billigare men dock kompetenta arbetskrafter för tillsyn å maskiner och redskap, använda i jordbruket och den mindre industrien. Det synes därför vara slöseri med arbetskraft att låta dessa inspektörer befatta sig med tillsyn å andra förhållanden än sådana, hvartill de genom föregående utbildning kunna anses äga särskild kompetens. Uppenbart torde vara, att om området för underinspektörernas tillsyn begränsas till att endast afse maskiner och redskap med hvad därtill hör, hvarje underinspektör blir i tillfälle att verkställa flera inspektioner, än om han skulle hafva att öfva inseende jämväl å t. ex. de hygieniska förhållandena å arbetsstället. Tillsyn å dessa förhållanden torde däremot böra öfverlämnas åt den kommunala tillsyningsmannen, hvilken just har till åliggande att utöfva sådan tillsyn å öfriga arbetsställen af samma slag inom kommunen. Genom den af mig sålunda föreslagna fördelningen af verksamhetsområdena för underinspektör och kommunal tillsyningsman skulle, enligt min mening, vinnas dels att underinspektören finge mera tid att ägna sig åt det slag af inspektionsverksamhet, hvartill han äger särskild kompetens, och dels att större enhetlighet skulle vinnas i tillsynen å de arbetsplatser inom kommunen, hvilka icke äro underkastade yrkesinspektörs direkta eller bergmästares tillsyn.

Med afseende å hvad jag sålunda anfört, synes mig å de delar af 26 §, som handla om underinspektörer och kommunala tillsyningsmän, böra gifvas följande affattning:

»Underinspektörerna, hvilka i enlighet med instruktion skola gå yrkesinspektörerna tillhanda, hafva att öfva tillsyn å sådana maskiner med hvad därtill hör, hvilka drifvas medelst mekanisk kraft eller djurkraft, äfvensom å sådana ångpannor, kokare och kärl under tryck, som genom explosion kunna försaka olycksfall, där dessa maskiner, ångpannor, kokare eller kärl användas i jordbruksföretag eller i annan, bergmästares tillsyn ej underkastad verksamhet, hvilken drifves i den uti 3 § angifna omfattning. De kommunala tillsyningsmännen hafva att i öfriga afseenden öfva uppsikt å arbetsställen, tillhörande nu angifna verksamhetsområden; kunnande dock, där sådant finnes lämpligt för vinnande af mer effektiv tillsyn å visst slag af verksamhet inom en kommun, tillsyningsmans befogenhet genom beslut af vederbörande kommunala myndighet utsträckas utöfver nu angifna uppsiktsområde.»

I afseende å sättet för utöfvande af den bergmästare och yrkesinspektörer

tillkommande tillsyn föreskrifver 27 §, att de skola gå arbetsgifvaren tillhanda med upplysningar, råd och anvisningar. Det tillkommer sålunda icke bergmästare eller yrkesinspektör att meddela för arbetsgifvare bindande beslut. I förevarande lagförslag finnas fyra undantag från denna regel. Dessa undantag förekomma i 14 §, 17 § a), 17 § e) och 42 §. Hvad beträffar 42 §, medgifver detta lagrum bergmästare och yrkesinspektör att, under viss förutsättning, förbjuda arbetsgifvare att efter utsatt, skälig tid, ej under en månad från delfäendet, fortsätta visst arbete eller använda viss maskin, redskap eller arbetsmetod utan att hafva vidtagit viss anordning. Denna afvikelse från den allmänna regeln för inspektionsmyndigheternas tillvägagångssätt vid utöfvandet af deras verksamhet, kan jag icke biträda. Det i yrkesfarelagen angifna sättet för inspektionsverksamhetens utöfvande, hvilket i hufvudsak bibehållits i förevarande lagförslag, torde i afsevärd mån hafva bidragit till att skapa och befästa det goda och förtroendefulla förhållande, som i allmänhet synes råda mellan arbetsgifvarna och yrkesinspektörerna. Det synes mig därför vara af vikt att icke utan tillräckligt skäl medgifva afvikelse från ifrågavarande allmänna regel. Något sådant skäl synes mig här icke föreligga. Förutsättningen för paragrafens tillämplighet är endast ett specialfall under 44 §; med andra ord, om det förhållande föreligger, som 42 § förutsätter för sin tillämplighet, kan för rättelses vinnande användas antingen det tillvägagångssätt, samma paragraf anvisar, eller ock det, som angifves i 44 §. Hvarför, kan man då fråga, skall för detta fall två tillvägagångssätt vara anvisade? För min del kan jag icke besvara denna fråga. Det kan icke vara för att vinna större skyndsamhet, ty det förbud, som bergmästare eller yrkesinspektör kan meddela enligt 42 §, träder icke i tillämpning förr än tidigast en månad från det arbetsgifvaren fått del af beslutet. Där verklig skyndsamhet är af nöden, kan 42 § icke ens komma till användning, utan då måste det tillvägagångssätt tillgripas, som omförmäles i 44 §, ty endast på den vägen kan förbud meddelas, som omedelbart träder i kraft.

Jag anser därför, att 42 § bör utgå ur lagförslaget, då densamma utan giltig anledning medgifver undantag från den allmänna regeln för inspektionsmyndigheternas tillvägagångssätt vid utöfvandet af deras verksamhet.

Med denna uppfattning böra naturligtvis äfven de i 43, 51 och 58 §§ förekommande hänvisningarna till 42 § utgå.

Hvad angår 43 §, anser jag, att paragrafens andra stycke i dess helhet bör utgå, sålunda ej blott i hvad det innefattar hänvisning till 42 §. Beslut enligt 17 § e) får icke träda i tillämpning förr än tidigast en månad från delfäendet. Under denna frist kan, enligt mitt förmenande, frågan hinna prövas af chefsmyndigheten, och anser jag följaktligen andra stycket af 43 §, äfven i hvad detsamma hänför sig till 17 § e), böra såsom obehöfligt utgå.

Lagen angående hemindustriellt arbete.

Enligt min mening falla bestämmelserna i 5 § aldeles utanför ramen af förevarande lagstiftning, som har till syfte att förbättra de hemindustriella arbetsförhållandena. Denna paragraf har ett helt annat syfte, nämligen att förhindra en allmän fara eller, närmare bestämdt, utbredande af smittosamma sjukdomar bland allmänheten. Den har sålunda icke sin plats i lagen angående hemindustriellt arbete utan i hälsovårdsförfattningarna. Redan af denna anledning måste jag anse, att paragrafen bör utgå, men jag anser därjämte, att den är obehöflig då vi, enligt mitt förmenande, redan äga tillfyllestgörande skyddsbestämmelser i hälsovårdsstadgan för riket den 25 september 1874, förordningen den 19 mars 1875 angående åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare samt läkareinstruktionen den 31 oktober 1890.

Jag anser följaktligen att 5 § jämte hänvisningarna till densamma i 11 § böra utgå.

Af Herr Kvarzelius:

Uti 13 § af lagen om arbetarskydd ålägges arbetsgifvare bland annat tillse, att arbetet icke hindrar hos honom sysselsatt minderårig att deltaga i konfirmationsundervisning eller i sådan skola eller yrkesundervisning, som helt eller delvis bekostas af staten eller kommun. Härigenom har ifrågavarande stadgande i visst afseende fått snäfvare affattning än motsvarande bestämmelse i nu gällande minderårighetslag, där det stadgas, att arbetsgifvaren är skyldig bereda hos honom anställd minderårig, som icke fyllt femton år, den ledighet, som för deltagande i fortsatt skolundervisning kan erfordras.

Att göra tillämpligheten af ett stadgande utaf ifrågavarande art beroende på om skol- eller yrkesundervisningen helt eller delvis bekostas af staten eller kommun, anser jag icke vare sig behöfligt eller lämpligt. Inom landet finnes med säkerhet ett flertal skolor, tillkomna genom donationer eller på annat sätt, hvilka icke åtnjuta anslag från staten eller kommun, men som erbjuda minderåriga ett välbehöfligt tillfälle att förvärfva ökad allmänbildning. Det torde icke finnas giltig anledning att generellt fränkänna dylika skolor jämställighet med af staten eller kommun understödda skolor. Jag tillåter mig i detta sammanhang exempelvis blott erinra om den stora donation, som disponenten Ljungberg gjort för upprättande af en skola till förmån för arbetarne hos Stora Kopparbergs Bergslags aktiebolag.

Det betänkliga i den affattning, kommittén gifvit åt ifrågavarande föreskrift i 13 §, framträder särskildt tydligt i de konsekvenser, denna affattning medfört för 16 § c) och 17 § d), där det stadgas, att om den minderåriga med arbets-

gifvarens vetskaper begagnar sådan undervisning, som i 13 § omförmäles, arbetsgifvaren är skyldig så begränsa arbetstiden för den minderårige, att sammanlagda undervisnings- och arbetstiden för dygn ej med mer än en timme öfverstiger den i 16 § b) och 17 § c) medgifna arbetstid. Bestämmelserna i 16 § c) och 17 § d), hvilka väl förnämligast hafva till ändamål att skydda den minderårige mot öfveranstängning, skulle alltså blifva beroende af den för detta ändamål fullständigt främmande omständigheten, att den skola, den minderårige besökte, åtnjöte eller icke åtnjöte anslag af staten eller kommun.

Kommittén har i afseende å religionsundervisning inskränkt sig till sådan undervisning, som afser att bereda de minderåriga till deras konfirmation. Då det emellertid ej lär kunna förnekas, särskildt beträffande främmande trosbekännare, att jämväl annan religionsundervisning kan vara af stor betydelse för den minderåriges religiösa uppfostran, synes nu berörda inskränkning mindre lämplig.

På här anförda skäl anser jag, att sista delen af 13 § af lagen om arbetarskydd bör erhålla följande lydelse:

— — — eller hindrar den minderårige att deltaga i skol-, religions- eller yrkesundervisning.

I afseende å den i 16 § b), 17 § c) och 19 § af lagen om arbetarskydd medgifna arbetstid för minderårig, som fyllt 13 år, samt den i 17 § e) af samma lag meddelade undantagsbestämmelse får jag instämma i den af Herr Ekelund uttalade särskilda mening.

Beträffande industriell verksamhet, som bedrifves i fabriksmässig omfattning och hvari förekommer arbete, som af tekniska skäl måste oafbrutet fortgå såväl natt som dag, eller hvari tidtals förekommer hopadt arbete, har kommittén i 20 § af lagen om arbetarskydd föreslagit rätt för Kungl. Maj:t att meddela tillstånd till sysselsättande af manliga minderåriga, som fyllt femton år, med nattarbete under andra villkor, än som stadgas i 17 § f). Härigenom skulle sålunda möjlighet beredas arbetsgifvare att, efter Kungl. Maj:ts medgifvande, sysselsätta ynglingar om femton år i nattarbete under 10 timmar eller med treskiftsindelning och på två arbetslag. Flertalet yrkesinspektörer hafva emellertid förordat ett absolut förbud mot nattarbete för minderåriga under 16 år, och ett betydande antal läkare hafva med mycken skärpa uttalat sig mot minderårigas användande till nattarbete öfver hufvud taget.

Äfven om jag måste medgifva, att vissa skäl tala för, att möjlighet, på sätt 20 § angifver, bör beredas vissa industrier att använda sig af minderårig arbetskraft, har jag likväl icke funnit mig öfvertygad om nödvändigheten af att åldersgränsen i afseende å här ifrågakvarande arbete sättes så lågt som vid femton år. Åtskilliga

arbetsgifvare hafva äfven uttalat sig för yrkesinspektörernas förslag om åldersgränsens höjning till sexton år.

Då jag, om ock med stor tveksamhet, varit ense med kommitténs flertal om det väsentliga stadgandet i 20 § har det varit allenast under förutsättning, att det medgifvande paragrafen innebär, icke skall gälla amman minderårig än den som fyllt sexton år, och har jag inom kommittén yrkat på en affattning af paragrafen i enlighet härmed.

Den i nu gällande lag angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke stadgade tid för så kallad barnsängshvila, fyra veckor, har i kommitténs förslag till lag om arbetarskydd, 23 §, bibehållits oförändrad. Såväl från läkarchäll som vid kommitténs sammanträde med arbetsgifvare och arbetare hafva yrkanden framkommit om en utsträckning af denna tid till sex veckor och ännu mera.

Ehuru kommittén ansett det vara i hög grad önskvärdt, att tiden för här ifrågavarande ledighet kunnat afsevärdt utsträckas, har kommittén likväl ej ansett sig kunna föreslå någon ändring i sådan riktning, då skäligen underhåll för närvarande icke tillförsäkras dem som af bestämmelsen om barnsängshvila hindras från att skaffa sig arbetsförtjänst.

Detta af kommittén anförda skäl har jag icke kunnat tillerkänna afgörande betydelse.

Oafsedt att ett förbud mot sysselsättning under viss tid inom den fabriksmässiga industrien, hvartill förevarande lagrum är inskränkt, icke lägger hinder i vägen för arbete inom annan verksamhet, är ju genom paragrafens formulering i öfrigt sörjdt för att kvinna, som utan men för sig eller barnet tidigare kan återupptaga arbetet i fabriken, äfven, efter tillstyrkan af läkare, kan få göra så. Om en läkare, vid företagen undersökning, kommer till den uppfattning, att arbetets återupptagande skulle vara till men för modern eller barnet, måste det väl anses rimligt och väl befogadt, att lagen medverkar till ett förhindrande däraf under åtminstone de sex första veckorna efter barnsörden.

Jag har därför funnit mig böra påyrka, att det i 23 § förekommande ordet »fyra» måtte ändras till »sex».

I 4 § af förslaget till lag angående hemindustriellt arbete medgifves Kungl. Maj:t att i afscende å företag, åt hvilka hemindustriellt arbete utföres för framställning af ensartade varor i större myckenhet, påbjuda, att prislista upptagande de inom företaget tillämpade lägsta lönesatserna, skall vara anslagen å lämplig, för arbetarna tillgänglig plats.

Motivet till denna bestämmelse anger kommittén vara att på ett mera effektivt sätt, än som kan förväntas af löneböckerna, främja likställighet i arbetsvillko-

ren för skilda arbetare samt att genom den offentlighet, listorna i viss mån skulle gifva åt lönesatserna, äfven verka förbättring af dessa. Härom är jag fullt ense med kommitténs flertal, men däremot har jag icke blifvit öfvertygad om nödvändigheten af att göra denna föreskrifts tillämplighet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning eller att begränsa föreskriftens giltighet till allenast företag, där ensartade varor i större myckenhet framställas. Det intresse, som denna föreskrift afser att tillgodose, nämligen att i någon mån motverka godtycke från arbetsgifvarens sida och bereda ersättning för kollektiva arbetsaftal, som för hemindustriarbetarna torde vara hart när omöjliga att få till stånd, förefinnes i lika hög grad med hänsyn till den enskilde hemindustriarbetaren, vare sig omfattningen af det företag, hvori han sysselsättes, är större eller mindre. Någon afsevärd svårighet för arbetsgifvaren att ställa sig en sådan föreskrift till efterrättelse, om han drifver sitt företag i mindre omfattning eller om hans tillverkningar äro utaf olikartad beskaffenhet, föreligger säkerligen icke.

Det kan härjämte anmärkas, att det alltid måste vålla svårighet att fastställa, om en vara framställes i större myckenhet, äfvensom huruvida vissa fabrikat äro att anse såsom ensartade eller icke.

På grund häraf har jag inom kommittén påyrkat, att 4 § af lagen angående hemindustriellt arbete skulle erhålla följande lydelse:

»Arbetsgifvare och mellanman vare pliktig att hafva prislista, upptagande de af honom tillämpade lägsta lönesatser för olika slag af hemindustriellt arbete, anslagen å lämplig, för arbetarna tillgänglig plats.»

Såsom följd häraf skulle i båda styckena af 11 § siffran 4 insättas mellan siffrorna 2 och 3, hvarjämte 12 § skulle utgå och omnumrering af följande paragrafer med hänsyn härtill äga rum.

Af Herr Pihlgren:

Från kommitténs beslut i följande frågor får jag härmed uttala en afvikande mening:

Lag om arbetarskydd.

1 § a).

Emot innehållet af förslaget till affattning af detta moment har jag visserligen icke något att invända, men däremot kan jag icke i allo biträda hvad kommittén yttrat i motiven till detsamma.

I slutet af andra stycket på sid. 58 säges nämligen: »Allt arbete, som af fartygets folk utföres annorstädes än å fartyget, är naturligtvis oberördt af undantagsbestämmelsen.»

Denna konklusion anser jag icke vara riktig, ty — om också, såsom kommittén framhållit, möjlighet icke är utesluten, att undantagsbestämmelsen kan komma att behöfva ändras för att på sätt, som varit afsedt, motsvara sjöfartskommitténs förslag — torde dock redan nu vara gifvet, att t. ex. lossnings- och lastningsarbete samt annat därmed jämförligt arbete, såsom förtöjningar och förhållningar m. m., som utföres af fartygets besättning, måste betraktas såsom arbete ombord och sålunda undantagas från den nu föreliggande lagens bestämmelser, äfven då besättningsfolket för detsammias utförande befinner sig på kaj, hvadan det häröfvan citerade yttrandet icke kan hafva allmän giltighet.

17 § f) och 20 §.

I afscende å dessa lagrum anser jag mig böra instämma i den af herr Åkerman uttalade särskilda mening.

25 §.

I denna § har kommittén föreslagit, att hvad i 23 § sägs angående viss inskränkning i rätten att använda kvinna till arbete i industriell verksamhet, som bedrifves i fabriksmässig omfattning, skall jämväl äga tillämpning å kvinnas användande till arbete i annan verksamhet, än som afses i nämnda §, där konungen med hänsyn till särskilda omständigheter finner anledning därom förordna.

I första stycket af 21 § finnes intaget ett analogt förslag rörande minderårigs användande till arbete, men härtill är dessutom i ett andra stycke fogad en mera allmän föreskrift därom, att det ankommer på konungen att — om minderårigs användande i viss sysselsättning befinnes medföra synnerlig fara för olycksfall eller vara för minderårig synnerligen ansträngande eller hälsofarligt eller kunna för minderårig medföra synnerlig våda i sedligt afscende — förbjuda minderårigs användande i sådan sysselsättning eller att föreskrifva, under hvilka särskilda villkor minderårig må användas däri.

De motiv, som kommitterade anfört till stöd för denna senare föreskrift, synas mig vara af beskaffenhet att äga full giltighet jämväl beträffande kvinnors användande till arbete, och anser jag, att till 25 § bör därför fogas ett så lydande stycke:

»Finnes kvinnas användande i viss sysselsättning medföra synnerlig fara för olycksfall eller vara för kvinna synnerligen ansträngande eller hälsofarligt eller kunna för kvinna medföra synnerlig våda i sedligt afseende, ankommer på konungen att förbjuda kvinnas användande i sådan sysselsättning eller att föreskrifva, under hvilka särskilda villkor kvinna må användas däri».

Den utländska lagstiftningen lämnar flera exempel på föreskrifter af denna

natur och särskildt återfinnes en sådan uti § 139 a) uti den tyska »Gewerbeordnung», där förbundsrådet — genom vederbörligt beslut af den 28 december 1908, hvilket träder i kraft den 1 januari 1910 — bemyndigas att utfärda bestämmelser i förevarande hänseenden.

55 §.

Nu gällande lag angående skydd mot yrkesfara upptager i slutet af 10 § förpliktelse för allmän åklagare att utföra åtal mot arbetsgifvare, som underlåtit att ställa sig till efterrättelse konungens befallningshafvandes föreläggande eller förbud angående arbetets fortsättande, om yrkesinspektör sådant hos honom angifver.

Nu föreliggande förslag upptager icke sådan förpliktelse för allmän åklagare, lika litet som 20 § af nu gällande minderårighetslag.

Den kommitté, som år 1888 afgaf förslag till »lag om åtgärder för skyddande af arbetares lif och hälsa i arbetet», hvilket ligger till grund för den vid 1889 års riksdag antagna yrkesfarelagen, föreslog i § 10: »Inspektör vare behörig att väcka åtal mot näringsidkare för förseelse, hvarom i § 8 säges; ägande han jämväl att i sådant afseende samt i hvarje annat fall, där det för fullgörande af hans uppdrag är nödigt, anlita polismyndigheten» och motiverar det sålunda: »Inspektörs befogenhet kan naturligtvis icke inskränkas till att lämna råd och anvisningar om hvad arbetsgifvare enligt lagen åligger. En nödvändig konsekvens af hans kontrollerande verksamhet är, att han skall äga att åtala förseelser, som yppa sig. Dessa åtal kan han enligt § 10 antingen själf utföra eller därom anlita vederbörande polismyndighet».

1889 års lagutskott och riksdag ansågo dock, att bestämmelserna i § 10 borde bringas »till närmare öfverensstämmelse med de allmänna föreskrifterna angående åtalsrätt» och gäfvö den utan vidare motivering den ordalydelse, som finnes intagen i 10 § af nu gällande lag angående skydd mot yrkesfara.

Äfven jag håller före, att bergmästare och yrkesinspektör bör, för att rätt kunna öfvervaka lagens efterlevnad, vara viss om, att förseelse, som enligt hans åsikt bör åtalas, också verkligen blifver bragt till åtal, hvarföre ock den nu uti 10 § af yrkesfarelagen intagna skyldigheten i sådant hänseende bör, enligt mitt förmenande, för allmän åklagare bibehållas.

Till första stycket af 55 § bör därför fogas en ny punkt så lydande: »Han vare ock pliktig att utföra åtal å dylik förseelse, som hos honom af vederbörande bergmästare eller yrkesinspektör angifves».

I sammanhang härmed torde orden »dock ej» i sista stycket af ifrågavarande § böra utbytas mot ordet »icke».

Organisation af skyddslagstiftningens myndigheder.

Med afseende på yrkesinspektörernas pensionsålder yttrar kommittén i sjätte stycket på sid. 194: »Med hänsyn till inspektionstjänstens stora kraf på ut-hållighet och rörlighet — inspektören skall ju tillbringa större delen af sin tid på resor, han skall i förekommande fall kunna krypa in i ångpannor och besöka andra svårtillgängliga ställen — anser sig kommittén böra föreslå, att pensions-åldern för yrkesinspektörerna sättes till 62 lefnadsår».

Med samma motivering, som här användts, synes mig kommittén lämpligen hafva bort föreslå en pensionsålder af 60 år. Med den erfarenhet, som jag själf har från min föregående verksamhet på praktiskt tekniska områden, kan jag näm-ligen icke tänka mig, att en individ skall till högre ålder än 60 år kunna bibehålla den lättrorlighet och spänstighet, som äro nödiga för en yrkesinspektörsbe-fattnings rätta uppehållande.

En åldersgräns af 60 år skulle heller icke blifva enastående inom vår tjänste-mannakår. Både denna och lägre pensionsålder finnas tvärtom gällande inom flere administrationsgrenar, som hos sina utöfvare anses kräfvat särskild aktivitet; och så nyligen som den 15 december 1905 har t. ex. Kungl. Maj:t förordnat, att hvar och en af personalen vid Kungl. Mariningenjörkåren — med undantag för marin-öfverdirektören — skall som regel hafva rätt till pension och fyllnadspension vid uppnådda 60 lefnads- och 30 tjänsteår. Denna bestämmelse äger sålunda tillämp-ning icke blott på mariningenjörkårens sjögående personal utan jämväl på stations-ingenjörerna, hvilka genom särskild föreskrift uti § 49 af gällande reglemente för marinen, del I, äro fritagna från skyldigheten att tjänstgöra ombord på flottans fartyg.

Förhållandena inom yrkesinspektionen och mariningenjörkåren synas mig i förevarande hänseenden vara fullt jämförliga.

Med stöd häraf håller jag före, att yrkesinspektörernas pensionsålder bör bestämmas till 60 år. Att man under en öfvergångsperiod sådan som den, under hvilken yrkesinspektionen hittills existerat med oordnade successionsförhållanden, fått nöja sig med en högre tjänsteålder, synes mig icke vara något bevis mot riktigheten af min här uttalade åsikt.

Slutligen anser jag mig böra framhålla, att enligt mitt förmenande kommittén bort bland de »särskilda bestämmelser rörande kvinnors användande i arbete», som bilda en afdelning för sig i dess förslag till »lag om arbetarskydd» inarbeta innehållet i »Lag angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag» af den 20 november 1909.